

CENTRUM PRO LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACII

Bulletin lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

říjnové vydání Bulletinu lidských práv zahajujeme rozhovorem s generálem Petrem Pavlem, kterého není třeba příliš představovat – bývalý náčelník Generálního štábu Armády ČR a poté předseda vojenského výboru NATO, nyní v civilu zpět v ČR. Jak se dívá na své působení v Severoatlantické alianci? Proč je třeba více se zabývat kybernetickou bezpečností? A co vnímá jako podstatné hrozby pro Českou republiku?

V sekci Mezinárodní trestní spravedlnost přibližuje Barbora Valíková nový strategický plán žalobkyně Mezinárodního trestního soudu na následující tři roky. Přestože v červenci zaznamenala prokuratura díky odsuzujícímu rozsudku podstatný úspěch, dlouhodobě jsou výsledky práce úřadu žalobkyně spíše neuspokojivé, na což má nový plán reagovat.

Tereza Žuffová - Kunčová z evropské sekce se věnuje zajímavému případu, v rámci kterého Evropský soud pro lidská práva řešil, zda a do jaké míry má

chránit i práva stěžovatele, který tuto instituci a její soudce veřejně uráží.

V sekci Mezinárodní politika, byznys a lidská práva se Aneta Boudová zaměřuje na novou dohodu struktur OSN pro životní prostředí a pro lidská práva, která si klade za cíl zefektivnit ochranu a prosazování lidských práv v boji proti devastaci přírody.

Zdeněk Nevřivý z české sekce se věnuje případu chlapce, který zmizel před více než dvaceti lety. Jeho matka se domáhala možnosti nahlédnout do policejního spisu, což však policie odmítala. Příklad se nakonec dostal až k Ústavnímu soudu, který právo matky potvrdil.

Hezké podzimní dny Vám přeje

za Centrum pro lidská práva a demokracii

Jan Lhotský

Obsah

Téma	3
<ul style="list-style-type: none"> Rozhovor s generálem Petrem Pavlem: Hrozbou není pouze Rusko a Čína, ale také naše nejistota, kam vlastně chceme patřit 	3
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	8
<ul style="list-style-type: none"> Strategický plán žalobkyně Mezinárodního trestního soudu (2019–2021): poučení z krizového vývoje? Německá firma Brenntag obviněna z exportu látek k výrobě chemických zbraní do Sýrie 	8 11
2) Evropský systém ochrany lidských práv	13
<ul style="list-style-type: none"> Zhdanov a ostatní proti Rusku: Kam až může jednotlivec zajít při kritice štrasburského soudu? Komunálně volby a masové protesty v Rusku 	13 16
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	18
<ul style="list-style-type: none"> Nová dohoda cílí na dodržování lidských práv při ochraně přírody Pesticidy v Brazílii zabily během tří měsíců pět set milionů včel 	18 21
4) Česká republika a lidská práva	23
<ul style="list-style-type: none"> Policie musí umožnit rodiči nahlédnutí do pátracího spisu o jeho dítěti Ke kumulaci výkonů trestů odnětí svobody Chceme, aby měly ženy svobodu volby svého příjmení? 	23 26 29
Monitoring lidskoprávních publikací	32
Redakce Bulletinu	33

Titulní fotografie: Generál Petr Pavel, autor: NATO North Atlantic Treaty Organisation, 29. červen 2018, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0..

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, **na webu** Centra najdete řadu zajímavých informací. V sekci **Blog** naleznete další zajímavé krátké články či rozhovory s významnými osobnostmi a v sekci **Akce** se dozvíte, jaké konference a odborné diskuze jsme uspořádali nebo právě chystáme.

Na webu máme rovněž například **seznam letních škol**, kterých se můžete zúčastnit, včetně potřebných termínů, dále **manuál výzkumu lidských práv** s řadou odkazů na užitečné zdroje a relevantní instituce, a další užitečné informace.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Rozhovor s generálem Petrem Pavlem: Hrozbou není pouze Rusko a Čína, ale také naše nejistota, kam vlastně chceme patřit

Veronika Čáslavová

Předseda Vojenského výboru NATO je druhým nejvyšše postaveným člověkem v rámci Severoatlantické aliance, hned po generálním tajemníkovi. Mezi lety 2015 a 2018 tuto pozici zastával armádní generál Petr Pavel. Stal se tak prvním zástupcem země bývalé Varšavské smlouvy v této funkci. Jak probíhalo jeho působení v organizaci a co v současnosti považuje za bezpečnostní hrozby pro Českou republiku?

Mohl byste na úvod čtenářům přiblížit Vaši konkrétní pozici v NATO?

NATO je striktně politicko-vojenská organizace, a tomu odpovídá i to, že tyto dva pilíře jsou zdánlivě paralelní a na sobě nezávislé, i když se na mnoha úrovních propojují. Ve vojenské části je na vrcholu „pyramidy“ kolektivní orgán, tzv. vojenský výbor. Tomu předsedá předseda Vojenského výboru, který je vždy volen z náčelníků generálních štábů.

Výbor pak připravuje vojenská doporučení ke všem zásadním otázkám, kterými se NATO zabývá, tedy doporučení pro politická rozhodnutí na té nejvyšší úrovni, Severoatlantické Rady. Takže pokud se řeší například nové investice v rámci aliančního systému obranného plánování, nové strategie nebo doktríny, případně možnost vojenské operace nebo mise, Vojenský výbor k tomu dává své doporučení. Zabývá se i koncepčními dokumenty, jakým způsobem cílů nejlépe dosáhnout, zda je potřeba změnit velitelskou strukturu Aliance nebo jestli je zapotřebí věnovat více pozornosti odstrašení, než třeba cvičením. K tomu má také celou strukturu svých pracovních orgánů a předseda se účastní většiny jejich jednání.

Předseda Vojenského výboru je také členem Severoatlantické rady, nejen jako účastník v zadní lavici, ale s právem jak zasedat přímo u jednacího stolu, tak s právem hlasovacím.

Bývalý předseda Vojenského výboru NATO Petr Pavel [1]

Mise NATO v Afghánistánu

Když jste zmínil vypracovávání doporučení, přesunula bych se konkrétně k misi NATO v Afghánistánu. Zabýváte se ve Vojenském výboru tedy i otázkami, zda a v jaké podobě by mise měla setrvat, či zda by nemělo dojít ke stahování jednotek NATO?

Musím říct, že každá mise je vždy posuzovaná z celého spektra různých aspektů, a to ne jenom bezpečnostních, ale samozřejmě humanitárních, logistických, finančních, politických. Nikdy není podpora jakékoliv mise jednoznačná. V každé misi je také vždy zastoupena celá řada problémů, které se někdy i komplikovaně vysvětlují na veřejnosti. Jsou to například tzv. collateral damage, tedy politováníhodné situace, kdy dojde ke ztrátám na životech civilního obyvatelstva z mnoha různých důvodů. To jsou bohužel průvodní jevy každého ozbrojeného konfliktu a vždycky se musí velice citlivě vyvažovat nejen jednotlivé negativní aspekty, ale i naše alternativy – jestli by stažení vojáků v konečném důsledku bylo lepší, než setrvat tam přes všechny problémy a pokusit se naplnit cíl, který jsme si dali. To znamená pomoci Afgháncům spravovat své věci bez cizí pomoci a pokud možno efektivně, tak, aby nejen v zemi nebyla občanská válka, ale aby zároveň nebyla hostitelskou zemí mnoha různých extremistů a teroristů.

Generál Petr Pavel [2]

Když se podíváme pár let zpátky, došlo k zásadní změně, a sice nejen k masivnímu snížení mise z nějakých 140 000 vojáků na zhruba 16 000 dnes, ale především v charakteru mise. Do té doby byla bojová a jejím hlavním cílem byla porážka Talibanu jako hlavní opoziční skupiny. Přibližně před čtyřmi roky došlo ke změně strategie a mise byla změněna z bojové na asistenční. Její primární rolí bylo maximálně podporovat afghánské bezpečnostní složky, budování afghánských struktur, a to jak politických, tak vojenských, zpravodajských a dalších, aby byl Afghánistán schopen si poradit sám.

Změna strategie se projevila také v tom, že se již nehovořilo o porážce Talibanu, ale o potřebě přivést Taliban k vědomí, že na bitevním poli se vyhrát nedá, a že jediné vítězství bude u jednacího stolu. Několik jednání z poslední doby dokonce naznačuje, že by mohlo dojít k zahájení procesu národního usmíření.

Kolaterální škody a mezinárodní humanitární právo

Zmínil jste kolaterální škody. Jak se s nimi pracuje například při plánování zásahů a existuje něco jako „metrika“ posuzování toho, co je ještě přijatelné a co už ne?

Softwarových nástrojů existuje celá řada, ale v konečném důsledku je to vždycky o vyvažování rizik a přínosů. Pokud se rizika jeví jako nepřiměřená tomu, co může přinést řešení, pak se samozřejmě

hledá jiná varianta řešení. Před jakýmkoliv zásahem se zpracovává detailní analýza.

Na prvním místě jsou to vždy aspekty právní, protože je snaha, aby každá vojenská akce měla maximální možné právní krytí, tedy rezoluci Rady bezpečnosti OSN. To ale bohužel není vždy možné, s ohledem na protichůdné zájmy velkých hráčů. Pokud ale hrozí nebezpečí nejen z prodlení, ale také vysoké ztráty na životech, například v případě probíhající genocidy, pak samozřejmě musí státy volit i tu cestu, která je méně přijatelná, což znamená intervenovat bez schválení odpovídající rezoluce Rady bezpečnosti.

Vždy se zvažují rizika ztrát, a to především ztrát na civilním obyvatelstvu, ale samozřejmě i z hlediska ztrát na životech vojáků. Vnímavost ke ztrátám na životech je dnes především v západních společnostech mnohem vyšší, takže ztráta každého jednotlivého života je velkým impulsem k veřejným diskuzím, ale někdy i k zásadním politickým rozhodnutím. I proto se zvažují hlavně právní a humanitární aspekty.

Pokud jde o zmíněnou právní stránku zásahů, či obecně o právo při vedení konfliktu a mezinárodní humanitární právo – jak se v této oblasti pracuje se vzděláváním nasazovaných vojáků?

Všichni vojáci průběžně prochází odbornou přípravou, jejíž podstatnou součástí je i ta právní. Jsou to tzv. *rules of engagement*, která jsou naprosto jasně popsána. Co se smí za jaké situace, především

z hlediska použití síly – kdy je její použití ještě oprávněné, kdy už není, ale také hlavně z hlediska přiměřenosti. Každý případ, kdy dojde k úmrtí, je speciálně vyšetřován a porovnáván s těmito pravidly. Před každým nasazením se také upřesňují a zásady znovu připomínají.

Na jednu stranu je to pro vojáky velice omezující, protože na rozdíl od těch „na druhé straně“ u vojáka vždycky ještě musí proběhnout myšlenkový proces, jestli je ještě v těchto mezích. Jako příklad bych uvedl naši poslední ztrátu na životech, kdy jsme přišli o tři vojáky. Když si představíte situaci, kdy najednou z úzké boční uličky vyjde postava, u které na první pohled nepoznáte, zda se jedná ještě o dítě, nebo už o mladého muže. Stejně jako se nepozná, jestli pod svým pláštěm má napěchovanou vestu trhavinami nebo ne. A voják má v takové situaci v lepším případě několik sekund, v horším několik zlomků sekundy na rozhodování, zda vystřelí nebo ne. Pokud by reagoval pudově a toho kluka zastřelil, zřejmě by zachránil ty naše tři životy. Pokud by se ale ukázalo, že ten chlapec nebyl ozbrojen, tak by dotyčný nejen žil po zbytek života s tím, že zabil dítě, ale také by to mohlo vyvolat velmi silnou reakci přímo v místě, která by se mohla negativně projevit na celém vztahu místního obyvatelstva k misi.

Takže situace je mnohdy velice složitá. Každý případ je řešen velice citlivě a rozhodně všichni vojáci procházejí velmi detailní právní přípravou i z hlediska lidských práv, konkrétně například zneužívání žen a dětí v konfliktech, protože je jedná o jevy rozšířené v řadě konfliktních oblastí.

Návštěva u zvláštního výcvikového centra v Německu [3]

Kybernetická bezpečnost

Roku 2016 byl na Summitu ve Varšavě uznán kyberprostor jako čtvrtá dimenze vedení konfliktu, na kterou lze aplikovat článek 5 Washingtonské smlouvy. Setkával jste se i Vy konkrétně s touto problematikou?

Pravdou je, že kyberprostor byl tématem již dávno před rokem 2016. Jeho využívání k informačním operacím, propagandě a stále více k útokům na různá zařízení a infrastrukturu nás vedlo k tomu, že jsme jej museli začít brát naprosto vážně.

Počet útoků a jiných událostí v kybernetickém prostoru jde až do milionů denně. A jsou to nejen útoky na naše osobní účty, kde hrozí ztráta dat či financí, ale samozřejmě i mnohem horší situace, jako hrozba naborování bezpečnostních systémů organizovanými hackery, podporovanými cizím státem. Ti mohou zcizit utajované informace, ale také například narušit chod dopravních systémů, distribuce energií, letecký provoz a tím způsobit mnohem větší ztráty, než může způsobit konvenční útok. Toho jsme si všichni vědomi a proto je tolik pozornosti věnováno kybernetické obraně, jak v pasivní části, tedy v ochraně vlastních sítí, tak v té aktivní, to znamená v aktivním působení proti těm, kteří ten útok vedou.

I proto dospěly členské země NATO k tomu rozhodnutí schválit kybernetický prostor jako standardní operační doménu. NATO samozřejmě nemůže působit jako štít pro každou jednotlivou zemi, ale zabezpečuje koordinaci všech opatření v kybernetické obraně, poskytuje pomoc jednotlivým členským státům, ale hlavní tíha je na jednotlivých zemích. Proto je také tak důležité, aby každá země měla na prvním místě jasnou a srozumitelnou legislativu pro kybernetickou obranu.

Pokud by stát měl tedy zajišťovat kybernetickou ochranu v plné šíři, neznamená to, že by v důsledku ale ovlivňoval svým konáním své občany? Na místě by tedy byla právě opatrnost komunikace s veřejností tak, aby občané neměli pocit upírání některých jejich práv.

Tohle je dlouhodobé téma, na které jsem během svých studií v Anglii dokonce psal práci. Konkrétně právě o nepřímé úměře svobod a bezpečnosti. Kdykoliv dojde k nějakému teroristickému útoku, je veřejnost velice nakloněná zpřísnění bezpečnostních

Petr Pavel v červnu 2018 oficiálně ukončil své působení ve funkci předsedy Vojenského výboru NATO [4]

opatření. Jakmile nebezpečí začne odeznívat, tak přítomnost bezpečnostních opatření samozřejmě začne veřejnosti vadit, protože ji svým způsobem omezuje.

Podobně je tomu v kybernetickém prostoru. V dnešní době někteří argumentují tím, že pokud by byl zákon schválen v současné připravené podobě, zasáhne do svobod a soukromí občanů, protože umožní Vojenskému zpravodajství sledovat jejich privátní data. Na druhou stranu, volání po absolutní svobodě, vede k absolutní otevřenosti a také k absolutní zranitelnosti.

Na mě působilo velice instruktivně, když jsem nastoupil do NATO a moji kolegové, kteří mají na starosti právě tuto ochranu, mi v přehledné formě ukázali vše, co je možné o mně na internetu získat. Musím říct, že to bylo tolik údajů, že v tom okamžiku bych byl ochoten dovolit několik firewallů kolem sebe, jenom abych si líp chránil soukromí i pracovní prostředí.

Snažit se lidem vnutit myšlenku, že je absolutní svoboda v elektronickém prostředí možná, je prostě nezodpovědný nesmysl. Tak jako každý z nás vidí nutnost chránit svoje finanční účty, tak stejným způsobem musíme chránit i ostatní věci v kybernetickém prostoru. Pokud to dělat nebudeme, tak se nám to vymstí – nejen krátkodobě, ale i dlouhodo-

bě. Najít rozumnou rovnováhu je vždycky jenom výsledkem solidní veřejné debaty.

Hrozby pro Českou republiku

Co vnímáte v současnosti jako největší bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku?

Z hlediska vnímání hrozeb, které jsou kolem nás, se nebudu příliš lišit od oficiálních hodnocení bezpečnostního prostředí. Stále reálnou je hrozba terorismu a bude tady zřejmě ještě dlouhou dobu. To, že se nám dosud vyhýbala, neznamená, že jsme jí ušetřeni.

Bezpečnostním rizikem, ne-li hrozbou, je pro nás také Rusko, a pokud setrvá ve své politice, musíme být připraveni na to, že se nemusí chovat v souladu s našimi zájmy. Dlouhodobě je to i Čína, i když ta pro nás zatím není vojenskou hrozbou. Ale její vliv roste a s ohledem na to, jaký v ní vládne režim, jaké (ne)hodnoty zastává, jak se staví k lidským právům a občanským svobodám si myslím, že bychom se měli mít mimořádně na pozoru. Zcela jednoznačně ale již nyní představuje kybernetickou hrozbu.

Ale pak jsou tu taková rizika a hrozby, které si neuvědomujeme, a ty jsou většinou naše vnitřní – nejistota toho, kam vlastně patříme a kam patřit chceme.

Na jedné straně jsme před třiceti lety viděli velké nadšení z návratu do rodiny demokratických zemí, na druhé straně to dnes vypadá, jako bychom si toho přestávali vážit. Jako by se nám demokracie najednou začala zajídat, protože vyžaduje zodpovědnost a trvalou práci na jejím kultivování. A může se nám snadno stát, když se o ni nebudeme starat, tak o tu demokracii, a nakonec i o tu svobodu přijdeme.

To, co se dnes děje v Evropě, ale i v jiných zemích světa, je odklon od demokracie směrem k autoritářství a populismu v různých formách a mělo by nás to všechny varovat. Dnes se společnost mnohdy zbytečně polarizuje a díky krátkozrakému hašteření můžeme ztratit ze zřetele ty závažnější a dlouhodobější hrozby. A může se nám stát, že proniknou do našich životů a my si to uvědomíme až v okamžiku, kdy už bude pozdě.

Proto si myslím, že je důležité se o těchto věcech bavit, a to především mezi mladými lidmi. Primárně oni by neměli zůstat lhostejní, protože už to jsou, nebo velice rychle budou voliči a měli by v duchu toho, co jim demokracie nabízí, říct jasně, co chtějí a nechtějí, a pak to po politicích neustále a trpělivě vyžadovat, protože jedině tím se dá dopracovat k tomu, že to bude fungovat.

Těšil jste se zpátky domů?

Zpátky jsem se těšil, už proto, že jsem věděl, že pár měsíců poté, co se vrátím, budu končit v armádě. Armáda mi samozřejmě hodně dala, ale zároveň je to prostředí, které na člověka klade spoustu nároků a omezení. A když je voják ve vyšších pozicích, tak je omezení víc, než těch svobod. Takže jsem se těšil na to, co přináší normální, běžný život – že budu zase svým pánem, sám si budu dělat program, a budu si říkat, co budu chtít, protože za to budu zodpovědný sám sobě a ne celé instituci. A samozřejmě jsem se těšil domů, protože ve světě je sice hezky, ale doma je nejlíp.

A čím se po svém návratu nejvíce zaměstnáváte?

Dělám částečně to, čím jsem se zabýval už jako náčelník generálního štábu, a poté předseda Vojenského výboru. Účastním se konferencí, besed, seminářů, sem tam se snažím vyprodukovat i nějakou publikační činnost, abych na jedné straně zužitkoval to, co jsem dělal celý život a čemu aspoň trochu rozumím, ale taky proto, že v tom vidím

Petr Pavel a Veronika Čáslavová [5]

smysl. Myslím si, že mnoho lidí je dnes zmateno z přemíry informací, dost těžko se orientují, a pokud jim můžu alespoň trochu zprostředkovat orientaci v tom složitějším bezpečnostním prostředí, tak v tom vidím smysl. A hlavně mě kontakt s lidmi baví.

Fotografie

- [1] Bývalý předseda Vojenského výboru NATO Petr Pavel. Zdroj: commons.wikimedia.org, CC BY-SA 2.0.
- [2] Generál Petr Pavel. Zdroj: flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0.
- [3] Návštěva u zvláštního výcvikového centra v Německu, autor: 7th Army Training Command, 25. únor 2016, editace: fotografie oříznuta, Wikimedia Commons, CC BY 2.0.
- [4] Petr Pavel v červnu 2018 oficiálně ukončil své působení ve funkci předsedy Vojenského výboru NATO, autor: NATO North Atlantic Treaty Organisation, 29. červen 2018, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.
- [5] Petr Pavel a Veronika Čáslavová, zdroj: Centrum pro lidská práva a demokracii

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce: Jan Lhotský

Strategický plán žalobkyně Mezinárodního trestního soudu (2019–2021): Poučení z krizového vývoje?

Barbora Valíková

Kancelář prokurátorky Mezinárodního trestního soudu v červenci vydala Strategický plán pro období 2019–2021. Plán byl představen v kontextu nedávných úspěchů i selhání žalobkyně a jejího týmu. Celkem definoval 6 strategických cílů, jimž by se prokuratura měla věnovat za účelem zkvalitnění své práce. Poučila se Kancelář prokurátorky z událostí posledních měsíců?

Kontext vydání Strategického plánu

Odsouzení Bosca Ntagandy Mezinárodním trestním soudem (MTS) v červenci 2019 přineslo na poli mezinárodní justice silně pozitivní ohlas (viz rozsudek v případě Ntaganda v Bulletinu červenec – srpen 2019, s. 13). Z pohledu zasvěce-

Laurent Gbagbo [1]

Prokurátorka Fatou Bensouda [2]

ných i veřejnosti případ znovuoživil naději, že stíhat válečné zločince na mezinárodní úrovni má smysl, a že MTS dokáže přivést do zdárného konce i případy, jimž dominují velká jména.

V červenci však pozornosti médií neuniklo ani odůvodnění MTS týkající se zproštění obžaloby v případě Gbagbo a Blé Goudé (více o rozsudku viz Bulletin březen 2019, s. 13). Tento případ se na mezinárodní scéně dočkal v porovnání s případem Ntaganda naprosto opačné reakce – posílil skepsi vůči MTS a nedůvěru v jeho schopnost stíhat zločiny spáchané čelními představiteli států. Hlavním důvodem pro zproštění obžaloby byl v této věci nedostatek přesvědčivých důkazů nashromážděných prokuraturou.

V novém Strategickém plánu žalobkyně Fatou Bensoudy je zmíněný vývoj popsán jako „období

Budova a logo Mezinárodního trestního soudu [3]

smíšených výsledků“ a profesor Douglas Guilfoyle se ve svém komentáři právem ptá, jak je možné, že prokuratura je schopna dosáhnout takto diametrálně odlišných výstupů? Guilfoyle věří, že klíčem k úspěchu Kanceláře prokurátorky (dále jen „Kancelář“) je například zaměření se na hloubku, spíše než na šíři vyšetřování, a co se týče obvinění, měla by být úžeji vymezená, aby lépe umožnila soustředit pozornost žalobkyně a jejího týmu. Reflektuje však nový Strategický plán tato poučení?

Šest strategických cílů pro období 2019–2021

Strategický plán žalobkyně předkládá celkem šest cílů, kterým se má Kancelář věnovat v následujících třech letech. Cíle jsou rozděleny do tří tematických skupin: zlepšování výkonu v souvislosti s klíčovými aktivitami Kanceláře, zajištění dobré správy včetně řádných manažerských praktik a zlepšování efektivity fungování systému Římského statutu. Většina strategických cílů přitom spadá právě do první kategorie. Vedle poněkud abstraktního Strategického plánu převážně proklamačního charakteru má Kancelář v plánu vydat také konkrétní a prakticky zaměřené akční plány.

1. Dle prvního cíle je záměrem žalobkyně zvýšit poměr soudních řízení, která pro prokuraturu dopadnou úspěchem. Cestou k naplnění tohoto bodu má být posílení strategie provádění otevřených a hloubkových vyšetřování, mající za cíl připravit prokuraturu na soudní řízení co možná nejlépe a nejdříve. Kancelář dále plánuje zkvalitňovat metody a standardy své práce, a zaměří se také na rozvoj schopnosti provádět vyšetřování ve ztížených podmínkách.

2. Dle prokurátorky je dále nutné zvýšit rychlost a efektivitu předběžných šetření, vyšetřování i stíhání. Cíle má být dosaženo skrze optimalizaci procesů a definování priorit. Kancelář plánuje vytvořit strategii pro ukončení předběžných šetření a upřednostňovat úžeji vymezené případy, pokud to důkazy vyžadují.

3. Třetí strategický cíl má pak ve spolupráci s vládami států napomoci rozvinout strategie a metodologie, jež by zvýšily poměr zadržených osob, na které MTS vydal zatykač. Žalobkyně plánuje posílit sdílení informací týkajících se podezřelých, prozkoumat možnosti užívání zvláštních investigativních technik a zapojení operačních skupin napomáhajících zatčení.

Bosco Ntaganda [4]

4. Kancelář si také klade za cíl zjemnit a zkvalitnit svůj přístup k obětem zločinů, zejména pokud se jedná o zločiny sexuálně a genderově motivované či zločiny spáchané na dětech. Žalobkyně chce podpořit zapojení obětí do soudních procesů a rozšířit interakci a komunikaci s oběťmi a jejich komunitami. Kancelář v této otázce dále plánuje prosazovat opatření napomáhající hlášení výše uvedených zločinů příslušným autoritám a dohlížet na implementaci takových opatření.

5. Dle pátého cíle Kancelář plánuje zlepšit svou schopnost efektivně a zodpovědně nakládat se zdroji. Těmito zdroji prokuratura rozumí zejména zdroje personální, přičemž plánuje zkvalitňovat vedení, vnitřní správu, transparentnost a komunikaci, včetně kontaktu s oběťmi a veřejností. Pozornost Kanceláře se má dále upínat k nárůstu výkonu a minimalizaci rizik.

6. Poslední cíl má pak posílit schopnost Kanceláře podílet se na skoncování s beztrestností. Za touto frází se skrývá zejména spolupráce s partnery, posílení sdílení informací, koordinace vyšetřování a rozvoj kapacit a možností technické podpory.

Změny v (ne)dohlednu?

Ze Strategického plánu vyplývá, že prokuratura nenechala „období smíšených výsledků“ bez

sebereflexe a sama uznává nutnost proměny přístupu. Kancelář došla k závěru, že klíčem ke zvýšení poměru případů, které se podaří dovést do úspěšného konce, bude soustředění pozornosti a zdrojů na menší počet úžeji definovaných případů a obvinění, a provádění hloubkových šetření. Prokuratura také zvažuje častější stíhání v ozbrojených složkách pouze středně-postavených pachatelů (vedle velitelů a vysoce postavených představitelů státu), neboť právě jejich případy mohou dále přispět k usvědčení přímých nadřízených.

Strategický plán předložený prokurátorkou Bensoudou zahrnuje poměrně krátký horizont tří let. Toto omezení vychází z konce funkčního období žalobkyně v roce 2021. Implementace dlouhodoběji zaměřených cílů tedy bude záviset i na nástupci prokurátorky a způsobu, jakým na stávající Strategický plán naváže. Důležité pro další vývoj budou zejména akční plány, které představí konkrétní kroky vedoucí k naplnění jednotlivých cílů. Soustředění pozornosti na úžeji vymezená obvinění a hluboké porozumění situaci a důkazům při konstrukci případu však jednoznačně představují strategické kroky správným směrem.

Zdroje

Guilfoyle, Douglas. *A Tale of Two Cases: Lessons for the Prosecutor of the International Criminal Court (Part I)*. EJIL: Talk! 28. srpna 2019 (<https://www.ejiltalk.org/a-tale-of-two-cases-lessons-for-the-prosecutor-of-the-international-criminal-court/>).

Guilfoyle, Douglas. *A Tale of Two Cases: Lessons for the Prosecutor of the International Criminal Court (Part II)*. EJIL: Talk! 29. srpna 2019 (<https://www.ejiltalk.org/a-tale-of-two-cases-lessons-for-the-prosecutor-of-the-international-criminal-court-part-ii/>).

Guilfoyle, Douglas. *A Tale of Two Cases: Lessons for the Prosecutor of the International Criminal Court (Part III)*. EJIL: Talk! 30. srpna 2019 (<https://www.ejiltalk.org/a-tale-of-two-cases-lessons-for-the-prosecutor-of-the-international-criminal-court-part-iii/>).

International Criminal Court. *The Office of the Prosecutor issues its Strategic Plan for 2019-2021*. 26. července 2019 (<https://www.icc-cpi.int/Pages/item.aspx?name=20190726-otp-sp>).

Office of the Prosecutor. *Strategic Plan 2019-2021*. International Criminal Court. 17. července 2019 (<https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/20190726-strategic-plan-eng.pdf>).

Fotografie

[1] Laurent Gbagbo, zdroj: ICC-CPI.

[2] Prokurátorka Fatou Bensouda, zdroj: ICC-CPI.

[3] Budova a logo Mezinárodního trestního soudu, autor: United Nations Photo, 19. duben 2016, Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

[4] Bosco Ntaganda, zdroj: ICC-CPI.

Německá firma Brenntag obviněna z exportu látek k výrobě chemických zbraní do Sýrie

Zuzana Malá

Syrská vláda je nechvalně známá opakovaným používáním chemických zbraní vůči vlastnímu obyvatelstvu. Přesto stále užívání těchto zbraní popírá. Pro syrské obyvatelstvo je jakákoli spravedlnost za tyto činy v nedohlednu. Proto je v zájmu mezinárodního společenství alespoň zabránit exportu tohoto typu zbraní či komponentů k jejich výrobě z evropských trhů do Sýrie. Z takového nezákonného exportu byla obviněna německá firma Brenntag v červnu 2019.

Jako první upozornila na dohodu firmy Brenntag se Sýrií německá *Süddeutsche Zeitung*, reportér *Byerischer Rundfunk* a švýcarská mediální skupina *Tamedia*. V červnu 2019 tři nevládní organizace (newyorská *Open Society Foundation*, berlínská *Syrian Archive*, švýcarská *TRIAL International*) podaly stížnost, ve které žádaly, aby belgičtí a němečtí státní zástupci prozkoumali roli Brenntagu v zasilání komponentů k výrobě chemických zbraní do Sýrie. Jednalo se o samotnou německou firmu Brenntag, její švýcarské pobočky, odnože v Belgii *BASF Antwerpen* a *Sasol Solvents Germany GmbH*.

Firma Brenntag, jejíž sídlo je v německém městě Essen, je jedním z největších distributorů chemických látek na trhu. Firma je činná v 76 zemích světa.

Které chemické látky byly do Sýrie vyváženy?

Konkrétně se mělo jednat o export chemických látek isopropanolu a diethylaminu do Sýrie v roce 2014. Obě látky mohou sloužit k výrobě farmaceutických produktů, ale také k výrobě chemických zbraní. Z isopropanolu se vyrábí např. plyn sarin, který způsobuje smrt udušením. Diethylamin se používá k výrobě nervové látky VX, která proniká do těla skrze kůži, oči a dýchací cesty. Vyvolává kašel a nevolnost, a nakonec ochromuje dýchací svaly.

Bylo dokázáno, že plyn sarin byl použit u mnoha útoků chemickými zbraněmi v Sýrii, přičemž jejich většina je připisována syrské vládě. Po masivním chemickém útoku v Ghoutě a následné mezinárodní

Bašár al-Asad [1]

kritice Sýrie v roce 2013 přistoupila k Úmluvě o chemických zbraních. I přesto však proběhl například v roce 2017 chemický útok v Khan Sheikhun, při kterém dle OSN zemřelo 87 lidí.

Obě látky byly v době údajného exportu na seznamu zakázaných látek EU a vyžadovaly formální povolení, aby mohlo k jejich exportu dojít. Diethylamin byl na seznamu od roku 2012, isopropanol od roku 2013. Aby mohly německé firmy exportovat tyto látky do Sýrie, musely by mít povolení od Spolkového úřadu pro hospodářství a kontrolu vývozu. Stejně tak i belgická pobočka, která by musela získat povolení od úřadu kontroly vývozu. Oba úřady oznámily, že toto povolení nevydaly. Je tedy možné, že bylo porušeno nařízení EU č. 36/2012 o prodeji, dodávání, přemístování nebo exportu do Sýrie.

Látky byly doručeny do Sýrie skrze švýcarskou pobočku Brenntagu. Vedení firmy Brenntag ovšem tvrdí, že k tomu došlo v souladu s příslušnými předpisy. Také nesouhlasí s tím, že by tímto obcházel nařízení Evropské Unie, protože obě látky měly sloužit pouze k výrobě analgetik.

Zahraniční bojovníci v syrské válce [2]

Kupcem materiálů byla soukromá syrská farmaceutická firma Mediterranean Pharmaceutical Industries (MPI). Později však vyšlo najevo, že v jejím čele v té době stál Abdul Rahman Attar, vlivný syrský obchodník se silnými vazbami na syrskou vládu, a tedy režim prezidenta Bašára al-Asada.

Nedostatek důkazů pro zahájení vyšetřování

Belgičtí i němečtí státní zástupci případ zkoumali a uvažovali o otevření formálního vyšetřování. V srpnu ovšem bylo oznámeno, že nebyly nalezeny dostatečné důkazy o jakékoli nelegální činnosti firmy Brenntag, a proto není důvod vyšetřování otvírat.

Není to přitom poprvé, co německé autority nebyly schopny potrestat firmy exportující zboží dvojího užití, u kterého hrozí, že padne do rukou diktátorských režimů. Uvedený případ však klade důležitou otázku - jak daleko v dodavatelském řetězci začíná odpovědnost za chemický útok? Tato otázka má jak právní, tak morální rovinu, které se nutně nemusí krýt. Zřejmé však je, že neschopnost zamezit dodávkám komponentů pro chemické útoky do Sýrie představuje další políček spravedlnosti, které se obyvatelům Sýrie už přes osm let tolik nedostává.

Zdroje

- BBC News. *German chemical firm Brenntag defends its Syria deliveries*. 26. června 2019 (<https://www.bbc.com/news/world-europe-48773571>).
- Derschowitz, Toby a Frechter, Serena. *Germany should investigate chemical weapons-related sales to Syria*. The Jerusalem Post. 23. srpna 2019 (<https://www.jpost.com/Middle-East/Germany-should-investigate-chemical-weapons-related-sales-to-Syria-599436>).
- Mudukuti, Angela. *Chemical weapons in Syria – German and Belgian companies complicit?*. Opinio Juris. 15. července 2019 (<http://opiniojuris.org/2019/07/15/chemical-weapons-in-syria-german-and-belgian-companies-complicit/>).
- Reuters. *German prosecutors won't probe Brenntag over chemicals sale to Syria*. 13. srpna 2019 (<https://www.reuters.com/article/us-brenntag-syria/german-prosecutors-wont-probe-brenntag-over-chemicals-sale-to-syria-idUSKCN1V311W>).
- Staudenmaier, Rebecca a Welle, Deutsche. *NGOs file criminal charges over chemical exports to Syria by German companies that could be used to make sarin gas*. Business & Human Rights Resource Centre. 28. června 2019 (<https://www.business-humanrights.org/en/ngos-file-criminal-charges-over-chemical-exports-to-syria-by-german-companies-that-could-be-used-to-make-sarin-gas>).
- Staudenmaier, Rebecca. *German firms sent weapons-grade chemicals to Syria despite sanctions – report*. DW News. 25. června 2019 (<https://www.dw.com/en/german-firms-sent-weapons-grade-chemicals-to-syria-despite-sanctions-report/a-49355063>).

Fotografie

- [1] Bašár al-Asad, autor: Fabio Rodrigues Pozzebom, Wikimedia Commons, CC BY 3.0 BR.
- [2] Zahraniční bojovníci v syrské válce, autor: Unknown IFB member, Wikimedia Commons, 1. srpna 2017, CC BY 4.0.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Vedoucí sekce: Monika Hanych a Hubert Smekal

Zhdanov a ostatní proti Rusku: Kam až může jednotlivec zajít při kritice štrasburského soudu?

Tereza Žuffová - Kunčová

V červenci vydal Evropský soud pro lidská práva rozsudek ve věci *Zhdanov a ostatní proti Rusku*, který kromě problematiky práv LGBT komunity otevřel i otázku únosné míry kritiky samotného štrasburského soudu. Má Evropský soud chránit také práva těch, kteří tuto instituci a jeho soudce veřejně urážejí?

Ochrana ruské morálky

Samotné rozhodnutí spojuje tři stížnosti, které byly podány k Evropskému soudu pro lidská práva („Soud“) mezi lety 2008 a 2012. Ve všech případech se jednalo o boj aktivistů za práva LGBT komunity proti ruským úřadům.

První stěžovatel Zhdanov si v roce 2005 otevřel noční gay klub, ve kterém pravidelně pořádal párty. Ruská policie však na jeho klub provedla ozbrojený zásah a zatkla řadu návštěvníků. Po těchto událostech se skupina aktivistů rozhodla uspořádat pochod za práva gayů a založili spolek Rainbow House za účelem ochrany práv LGBT komunity.

Místní úřad však odmítl spolek registrovat s odůvodněním, že propaganda sexuální menšiny by mohla zničit morální hodnoty společnosti a spolek Rainbow House by se mohl pokusit „konvertovat“ heterosexuální jedince a snížit tak míru porodnosti ve státě. Stěžovatel se odvolal k vyššímu federálnímu úřadu a obrátil se i na soud, obě instituce však potvrdily rozhodnutí úřadu. Stejného výsledku dosáhl stěžovatel i v roce 2007 a 2010, kdy se snažil spolek opět zapsat.

Velmi obdobný postup ruských orgánů zažil i druhý stěžovatel Alekseyev, který se neúspěšně snažil založit neziskovou organizaci Movement for Marriage Equality. Úřady odmítly toto sdružení zapsat. Když se Alekseyev obrátil na soud a namítal porušení ústavní-

Protest Stop homofobii v Berlíně [1]

ho práva sdružovat se, moskevský soud jeho argumenty odmítl a uvedl, že cílem dané neziskové organizace je zničit základní morální pravidla společnosti a rozšířit homosexualitu, čímž „*podkopává základní rozdíl mezi dobrem a zlem, mezi hříchem a ctností*“.

Oba stěžovatelé se poté snažili registrovat své hnutí Sochi Pride House, které mělo podporovat LGBT komunitu a bojovat proti homofobii na poli profesionálního sportu. Když po několika odmítnutích registrace stěžovatelé skončili opět u soudu, uslyšeli proti svému hnutí již známé argumenty. Soud registraci opět odmítl, protože by hnutí rozšiřovalo počet homosexuálů ve společnosti, rozvracelo morální hodnoty, význam mateřství i manželství, a jeho aktivity by mohly vést k sociálním a náboženským střetům. Soud označil toto hnutí za extremistické. Stěžovatelé proto proti Rusku podali stížnost k Evropskému soudu pro lidská práva.

Nenávistné projevy na Instagramu

Ruská vláda na začátku roku 2019 upozornila Soud na chování stěžovatele Alekseyeva, které mělo vy-

Evropský soud pro lidská práva [2]

kazovat znaky zneužívání práva podat individuální stížnost.

Mělo se jednat o blíže nespécifikované nenávistné projevy stěžovatele na sociálních sítích – konkrétně na Instagramu a VKontakte (ruská obdoba Facebooku). Z ruské strany konkrétní obsah projevů uveden nebyl, Soud ale sám vyvinul iniciativu a veřejně přístupné příspěvky stěžovatele na těchto sítích dohledal. Daná prohlášení jsou skutečně těžko obhájitelná, agresivní a sprostá. Stěžovatel v nich nabádal k vypálení prostor Soudu a označil některé soudce za alkoholiky či drogově závislé. Údajně mělo jít ze strany Alekseyeva o projev frustrace po tom, co mu Soud nepřiznal náhradu nemajetkové újmy v případě Alekseyev a ostatní proti Rusku (vydaný na konci roku 2018).

Soud shledal, že těmito výroky stěžovatel překročil únosnou míru kritiky a že jeho prohlášení přímo útočí na pověst soudců i Soudu. Stěžovateli proto zaslal výzvu, aby prohlášení ze sociálních sítí smazal. Zároveň byl varován, jaké dopady tato prohlášení mohou mít na jeho projednávání případů.

Stěžovatel nicméně své výroky ze sítě nestáhl, a naopak přidal další urážlivé poznámky, například označil soudce za zkorumpované a homofobní. Soud tedy s ohledem na chování stěžovatele ozna-

čil jeho stížnost za nepřijatelnou a za zneužití práva podat stížnost podle článku 35 Úmluvy.

Závěry Soudu

V samotném meritu věci, tedy porušení svobody shromažďování a sdružování (čl. 11 Úmluvy) a zákazu diskriminace (čl. 14 Úmluvy) ze strany Ruska, Soud jednomyslně shledal že k porušení práva došlo ve všech případech.

Při použití testu proporcionality přitom Soud (poněkud překvapivě) uvedl, že legitimním cílem státního omezení by mohla být „prevence sociální a náboženské nenávisti“, což byl jeden z argumentů Ruska. Soud prohlásil, že tato prevence koresponduje se státním zájmem zachování veřejného pořádku, který považuje za legitimní cíl v demokratické společnosti. Dané omezení práv stěžovatelů však nebylo „nutné v demokratické společnosti“, jelikož Rusko mělo místo omezení LGBT komunity spíše splnit svůj pozitivní závazek a pobízet společnost k větší toleranci.

Argumenty disentujících soudců

Naopak k jednomyslnému závěru soudci nedošli v otázce (ne)přípustnosti Alekseyevovy stížnosti.

Gay Pride v Brightonu na podporu LGBT komunity v Rusku [3]

Většina soudců se přiklonila k názoru, že daná situace už byla za hranou přípustné kritiky a jedná se o zneužití práva na individuální stížnost. Tři soudci však připojili svá disentní stanoviska. V nich vyjádřili znepokojení nad dopady daného rozhodnutí a jaký precedent Soud vytváří.

Uvedli, že takový postup může „zmrazit“ přístup veřejnosti k Soudu či že toto rozhodnutí může být „pozvánkou“ pro státy, aby úmyslně vyhledávaly nevhodné komentáře stěžovatelů na sociálních sítích. Na závěr připomněli, že Soud má chránit práva všech, tedy i těch, kteří se k Soudu nevyjadřují nejlépe. Zdůraznili, aby Soud chránil jednotlivce, jejichž základní práva jsou porušena, a nesuploval výchovu slušného vychování.

Jak chránit důstojnost Soudu i práva jednotlivce?

Tento případ, už sám o sobě velmi citlivý, tak získal postupem stěžovatele Alekseyeva zcela zásadní význam. Samotný Soud musí často čelit oprávněné i neoprávněné kritice a je možné, že se toto rozhod-

nutí stane novým základem pro postup, jakým si Soud zajistí náležitý respekt. Možná je tedy na místě varování, abychom si pro možné budoucí spory dávali větší pozor, co umísťujeme na naše sociální sítě a jak se o Soudu vyjadřujeme na Instagramu.

Zdroje

- Rozhodnutí ve věci Zhdanov a ostatní proti Rusku ze dne 16. 7. 2019, <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-194448>
- Laurens Lavrysen, *Zhdanov and others v. Russia: on missed opportunities and an offensive applicant*, Strasbourg observers, 29. 8. 2019 (<https://strasbourgobservers.com/category/cases/zhdanov-and-others-v-russia/>).
- Paul Johnson, *How far can one criticise the European Court of Human Rights and its judges?*, echrso.blogspot.com, 30. 7. 2019 (<http://echrso.blogspot.com/2019/07/how-far-can-one-criticise-european.html>).

Fotografie

- [1] Protest Stop homofobii v Berlíně, autor: Adam groffman, 31 .8. 2013, zdroj: flickr.com, CC BY-NC-SA 2.0.
- [2] Evropský soud pro lidská práva, autor: LuxTonerre, 15. 8. 2013 zdroj: flickr.com, CC BY-NC 2.0.
- [3] Gay Pride v Brightonu na podporu LGBT komunity v Rusku, autor: Les Chatfield, 3. 8. 2013, zdroj: flickr.com, CC BY 2.0.

Komunálne voľby a masové protesty v Rusku

Dominika Beňková

Septembrovým komunálnym voľbám v Rusku predchádzali masové protesty, pri ktorých neraz zasahovala polícia. Počas demonštrácií, v ktorých občania žiadali slobodné voľby, bolo zadržaných niekoľko tisíc ľudí. Vo voľbách v Moskve zvíťazila vládna strana Jednotné Rusko, ktorá si udržala líderstvo aj v ďalších regiónoch.

Demonštrácie v Rusku začali po tom, čo tamojšie úrady zakázali kandidovať viac než päťdesiatim opozičným politikom, z dôvodu nezrovnalostí v registračných formulároch. Úrady nezaregistrovali poslancov kvôli údajnému nedostatočnému počtu overiteľných podpisov na prezenčných hárkoch. Protesty začali koncom júla, kedy sa pred moskovskou radnicou zhromaždilo približne 3500 ľudí žiadajúcich slobodné voľby a dodatočné zaregistrovanie opozičných poslancov. Pri demonštrácii bolo zadržaných viac než tisíc protestujúcich, vrátane novinárov či blogerov, ktorí o protestoch informovali.

Ruská polícia zatýkala už pred začatím samotných protestov. Do dočasnej väzby boli vzatí opoziční kandidáti, nezávislí kandidáti, predseda Fondu boja s korupciou či iné osobnosti, ktoré sa priamo či nepriamo podieľali na demonštráciách. Počas protestov boli vykonané tiež prehliadky štúdia televízie, ktorá o protestoch informovala či iného štúdia, ktoré vysielať online zábery z protestov.

Ruská vláda považuje demonštrácie za protizákonné keďže Moskva nevydala povolenie k ich uskutočneniu. Práve preto mohla polícia pri protestoch zasahovať a protesty často násilne rozohnať. Ruská polícia zatkla stovky protestantov, z ktorých väčšinu na druhý deň prepustila. Štyri osoby boli kvôli činom spojeným s protestami odsúdené na trest odňatia slobody. Známy aktivista bol odsúdený až na štyri roky kvôli opakovanému porušovaniu zákonov. Protesty však boli vedené v pokojnom duchu a uskutočňovali sa vždy pred moskovskou radnicou. Aj keď oficiálne štatistiky ruskej polície hovoria, že protestov sa zúčastnilo asi dvetisíc osôb, z videí a fotiek publikovaných protestantmi sa odhaduje účasť približne päťdesiat tisícov ľudí. Jedná

Vladimir Putin [1]

sa tak o najväčšie protesty od znovuzvolenia prezidenta Vladimíra Putina v roku 2012.

K protestom za slobodné voľby sa počas prázdnin pridali aj iné organizácie, napríklad aktivistky za práva žien či organizácie podporujúce boj proti domácemu násiliu. Protesty sa konali počas celého leta, pričom niektoré boli povolené a nie všetky boli ukončené policiou. K demonštráciám sa však vždy veľmi negatívne vyjadrovala ruská vláda, národná televízia či štátom riadené médiá. V čase, kedy boli demonštrácie ohlásene, sa často konali iné vládou organizované akcie, ako napríklad rozlúčka s letom, ktorých cieľom bolo odlákať ľudí od protestov.

Komunálne voľby

Komunálne voľby sa konali v nedeľu 8. septembra vo všetkých ruských regiónoch. Voľby sa konali na niekoľkých regionálnych úrovniach. Účasť vo voľbách sa priemerne pohybovala pod 30%.

Moskva [2]

Najviac sledované boli voľby do moskovskej Dumy, ktoré boli spájané s najväčším odporom verejnosti. V Moskve zvíťazila vládna strana Jednotné Rusko, ktorá získala dvadsaťpäť miest (v predošlom období štyridsať). Na druhom mieste skončila Komunistická strana a na treťom strana Spravodlivé Rusko, ktoré predstavujú lojálnu opozíciu voči vládnej strane. Aj napriek dlhotrvajúcim protestom bol dodatočne zaregistrovaný len jeden z odmietnutých opozičných kandidátov, Sergej Mitrochin zo strany Jablko, ktorý po troch odvolaniach dostal právo kandidovať a nakoniec bol úspešne zvolený do moskovského zastupiteľstva. Celkovo získala tradičná liberálna strana Jablko v Moskve tri mandáty.

Vo väčšine ruských regiónov si Jednotné Rusko udržalo svoje dominantné postavenie, vrátane prekvapivej výhry gubernátora v regióne Petrohrad. Veľmi

výraznú porážku utrpela vládna strana v Chabarovskom kraji na Ďalekom východe, kde strana nezískala ani jeden mandát.

Už pred voľbami rozbehol Alexei Navalny, známy opozičný líder, kampaň takzvaného múdreho hlasovania. Navalny vyzýval voličov, aby volili takých kandidátov, ktorí nie sú spájaní s kauzami Kremľu a zároveň majú šancu byť zvolení. K voľbám bola vytvorená aplikácia, ktorá identifikovala vhodných kandidátov.

Na komunálne voľby neboli pozvaní žiadni zahraniční pozorovatelia aj napriek mnohým výzvam z medzinárodného prostredia. Všeobecne boli výsledky volieb medzinárodne akceptované. Výnimku tvoria regionálne voľby na Kryme, ktoré neuznáva Európska únia, ktorá sa výrazne vymedzuje voči samotnej anexii.

Zdroje

- Bennetts, Marc. 2019. Pro-Putin candidates suffer losses in Moscow elections. 09.09.2019 <https://www.theguardian.com/world/2019/sep/09/putin-party-losses-moscow-elections>
- Hodge, Nathan. 2019. Russia's ruling party takes a hit in Moscow election. 09.09.2019 <https://edition.cnn.com/2019/09/09/europe/russia-moscow-election-intl/index.html?fbclid=IwAR1TgLfkdIGXABoW73ofO44WJY0cetWiGvjv-6ovxRFYtQMGlhZ-TwzaXkwwg>
- Independent. 2019. Moscow protests: More than 300 anti-Putin demonstrators arrested in Russia. 10.08.2019 <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/moscow-protests-arrests-police-vladimir-putin-elections-russia-a9051726.html?fbclid=IwAR2Q7dW9E5i0mrU8uRAm3XuAlvzY6uDRZTDwJIE-so614zu-XoVjYJTKwgTM>
- Nechepurenko, Ivan. 2019. Moscow Police Arrest More Than 1,300 at Election Protest. 27.07.2019 <https://www.nytimes.com/2019/07/27/world/europe/moscow-protest-election-russia.html>

Fotografie

- [1] Vladimir Putin, autor: Пресс-служба Президента Российской Федерации, Wikimedia Commons, CC-BY-3.0
- [2] Moskva, autor: avilarchik6956, Pixabay, Pixabay License

BLOG NA WEBU CENTRA

Věděli jste, že na Blogu Centra jsou další krátké články o lidskoprávních tématech? Podívejte se zde.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Vedoucí sekce: Nela Černotová

Nová dohoda cílí na dodržování lidských práv při ochraně přírody

Aneta Boudová

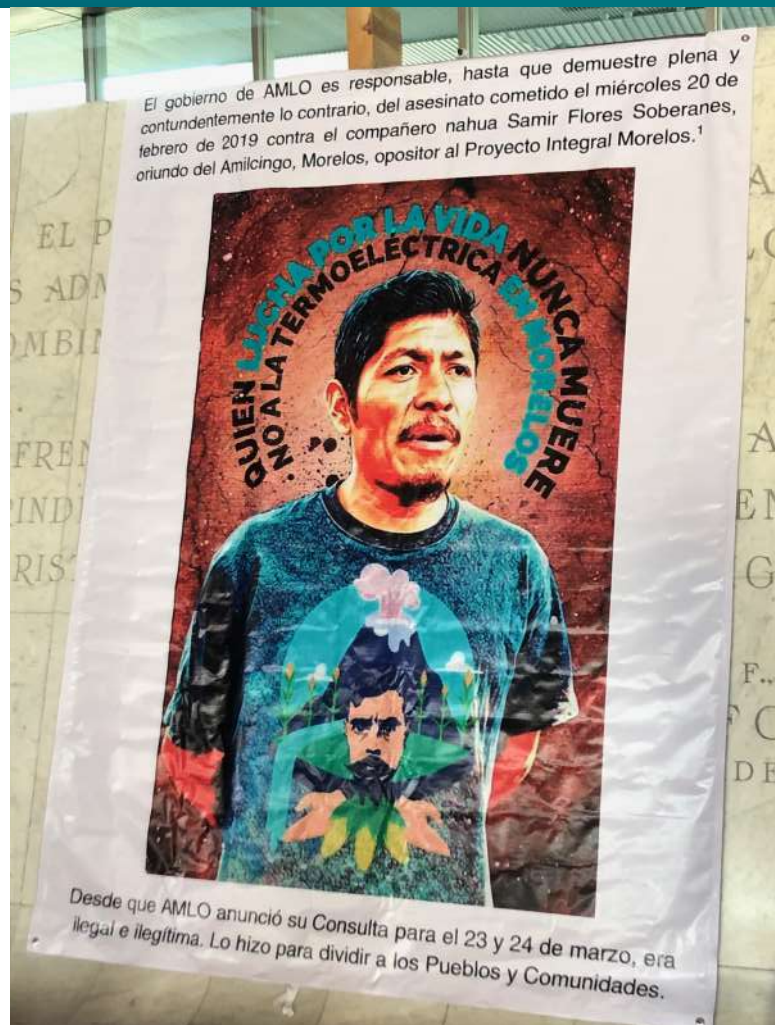
Zástupci Programu OSN pro životní prostředí a Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva podepsali v polovině srpna tohoto roku dohodu o spolupráci, která má za úkol zefektivnit ochranu a prosazování lidských práv v boji proti devastaci přírody.

Dohoda upozorňuje zejména na stále častější praxi vyhrožování, zastrašování a vražd ochránců přírody. Tyto případy monitoruje nevládní organizace Global Witness, která každý rok přichází s nelichotivou statistikou. Od roku 2002 se počet vražd ochránců přírody téměř zčtyřnásobil. Zatím nejvíce jich bylo zabito v roce 2017, a to 207. V roce 2018 byl počet o něco nižší, i přesto šlo průměrně o tři vraždy týdně.

Nejčastějšími oběťmi jsou ekologové, strážci chráněných území a aktivisté, kteří se snaží ochránit přírodu před těžbou, novou výstavbou, pytláctvím či pěstováním průmyslově využitelných potravin. Právě s těžařskými, stavařskými a zemědělskými společnostmi se ochránci dostávají do konfliktu nejčastěji. V mnoha případech jsou zapojeny i vlády jednotlivých zemí, pro které představuje rozšíření palmové plantáže či výstavba ropovodu značný zisk. Na rozdíl od soukromých společností mají vlády navíc možnost využívat bezpečnostní složky k zastrašení ochránců přírody a zákony ke kriminalizaci jejich kroků. Nejčastěji jsou proti ochráncům přírody používány protiteroristické zákony.

Prvenství Filipín a Brazílie

Nejnebezpečnější země světa jsou pro ochránce přírody Filipíny, Brazílie či Kolumbie. Důvodem jsou především populističtí vůdci jako Rodrigo Duterte na Filipínách nebo Jair Bolsonaro v Brazílii, kteří se vyznačují lhostejným přístupem k životnímu prostředí a opresivní politikou vůči jejím ochráncům.

Plakát se Samirem Floresem Soberanesem [1]

Například minulý rok bylo přímo na plantáži zastřeleno devět Filipínců včetně dětí, kteří vedli spor o pozemky k pěstování cukrové třtiny. Filipínské autority často začleňují ochránce přírody na seznamy lidí spojených s komunistickou stranou a jejím militantním křídlem. Lidé z těchto seznamů čelí pronásledování, zatýkání a vysokým trestům.

Brazilský prezident je naproti tomu obviňován z nedostatečné ochrany amazonského pralesa a původních obyvatel, kteří na tomto území žijí (viz Bulletin září 2019, s. 25). Bolsonaro se netají tím, že je na straně těžařských a zemědělských společností, které přinášejí do země peníze. Zatím posledním zabitým ochráncem přírody byl na začátku září tohoto roku Pereira dos Santos, který bojoval za práva původních obyvatel a proti rozšiřování těžby na území chráněné rezervace.

V Jihoafrické republice je známý případ z roku 2017, kdy byl zavražděn ochránce přírody Wayne Lotter, který bojoval proti pytláctví a nelegálnímu obchodu se slonovinou. Dlouhodobě byl terčem výhrůžných dopisů, stáli proti němu nejenom samotní pašeráci, ale i mnoho vysoce postavených členů vlády. Zastřelen byl v taxíku na cestě z letiště.

Amnesty International také nedávno informovala o nedostatečném prošetření smrti mexického ochránce přírody Samira Florese Soberanese, který byl členem ekologické organizace a bojoval proti výstavbě nových elektráren a ropovodu. Jeho vražda způsobila protesty tisíců lidí, kteří z jeho zabití viní mexickou vládu. Celkový počet vražd může být ve skutečnosti ještě vyšší, než jsou čísla organizace Global Witness. Mnoho z nich totiž není řádně prošetřeno a nikdo za ně není potrestán.

Co je cílem nové dohody?

Z důvodu snahy o větší propojení ochrany lidských práv a ochrany přírody se k nové dohodě zavázali zástupci Programu OSN pro životní prostředí (UNEP), který se věnuje podpoře celosvětové spolupráce v oblasti životního prostředí, a zástupci Úřadu vysokého komisaře pro lidská práva (OHCHR), který má za úkol propagaci a ochranu lidských práv.

Palmová plantáž [2]

Logo UNEP [3]

Nová dohoda tak míří především k zastavení současné praxe zastrahování ochránců přírody a upřednostňování ekonomických zájmů nad ochranou životů lidí, kteří bojují proti devastaci přírody. Cílem je připomenout většině států, že mají ve svých právních rámcích zakotveno právo na příznivé životní prostředí a respekt k lidským právům, a že tato dvě práva by měla být prosazována a jejich porušování trestáno. Dohoda tak má vést k celosvětovému uznání tohoto práva a k podpoře nových mezinárodních i vnitrostátních politik založených na respektu k životnímu prostředí, zejména s ohledem na udržitelné využívání přírodních zdrojů, a k boji proti změně klimatu.

Cílem je také vytvoření kooperační a informační sítě ochránců environmentálních práv, jejich větší zapojení do rozhodování o životním prostředí a účinnější vymáhání odpovědnosti za násilí proti nim. Dohoda v tomto ohledu vyzývá státy, aby vzaly na vědomí, že změna klimatu a zhoršování stavu životního prostředí vede k omezování a nedořívání lidských práv, a k uznání důležitosti role ochránců přírody.

Globální partnerství

Dohoda přichází v době, kdy mnoho států vytěžuje své přírodní bohatství s vidinou zisku na úkor svých původních obyvatel, kvality ovzduší, vodních zdrojů či ohrožených živočichů. Mezinárodní společenství se snaží najít způsob, jak tento vývoj zastavit. Nová dohoda cílí na vytvoření účinného globálního partnerství, které by skrze spolupráci na ochraně lidských práv a životního prostředí zabránilo sou-

časným praktikám, které devastují přírodu i lidské životy. Jedná se o cíl vysoce ambiciózní a s ohledem na obecné znění samotné dohody proto její skutečný dopad bude záviset až na konkrétních krocích, které k jeho dosažení povedou.

Zdroje

Amnesty International (2019, 13. března). Mexický obránce práv na životní prostředí zabit. *Amnesty International*. (<https://www.amnesty.cz/case/mexiko-soberanes>)

BBC (2019, 9. září). Brazil worker who protected indigenous tribes killed in Amazon. *BBC*. (<https://www.bbc.com/news/world-latin-america-49633136>)

Global witness (2019, 30. července). Enemies of state? How governments and businesses silence land and environmental defenders. *Global witness*. (<https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/enemies-state/>)

Gutierrez, Jason (2018, 21. října). Ambush in Philippines Kills Farmers Occupying Plantation Land. *The New York Times*. (<https://www.nytimes.com/2018/10/21/world/asia/philippines-attack-farmers.html>)

Tremblay, Sophie (2017, 17. srpna). Leading elephant conservationist shot dead in Tanzania. *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/environment/2017/aug/17/leading-elephant-conservationist-ivory-shot-dead-in-tanzania>)

UNEP (2019, 16. srpna). UNEP, UN Human Rights Office sign new agreement, stepping up commitment to protect the human right to a healthy environment. *UNEP*. (<https://www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/unep-un-human-rights-office-sign-new-agreement-stepping-commitment>)

Ulmanu, Monica; Evans, Alan; Brown, Georgia. (2018). 207 environmental defenders have been killed in 2017. *The Guardian*. (<https://www.theguardian.com/environment/ng-interactive/2017/jul/13/the-defenders-tracker>)

Fotografie

[1] Plakát se Samirem Floresem Soberanesem, autor: Amy, zdroj: Flickr CC BY-NC-ND 2.0

[2] Palmová plantáž, autor: Marufish, zdroj: Flickr CC BY-SA 2.0

[3] Logo UNEP, autor: Linh Do, zdroj: Flickr CC BY 2.0

[4] Vlajka OSN, autor: sanjibakshi, zdroj: Flickr CC BY 2.0

Vlajka OSN [4]

Pesticidy v Brazílii zabily během tří měsíců pět set milionů včel

Martin Pracný

Zatímco v amazonském deštném pralese praskají větve pod nápořem ohně, v nejjihnějším brazilském státě Rio Grande do Sul bylo podle odhadů nalezeno čtyři sta milionů uhynulých včel. Vysokou úmrtnost hlásí také včelaři ve čtyřech dalších brazilských státech.

Včely hrají v potravinovém řetězci nepostradatelnou roli. Přibližně třetina ovoce a zeleniny, které jíme, může vzniknout jedině díky opylení, a to převážně včelami. Když přemýšlíme o včelách, tak nás nejspíš napadne jejich nejnámější druh, a to včela medonosná. Ovšem včelích druhů je až dvacet tisíc, což je více než součet všech druhů ptáků a savců na světě.

Mezi brazilskou amazonskou krizí a úhynem včel lze nalézt určité podobnosti. Stejně jako uvolnění pravidel v oblasti lesnictví vedlo k nárůstu požárů, také volnější politika používání pesticidů má negativní vliv na včely a jiný hmyz. V Brazílii se používá mnoho pesticidů, které jsou v Evropské unii zakázány. Zmínit můžeme neonikotinoidy,

Ilustrační foto [1]

Brazilský prezident Jair Bolsonaro [2]

kteřé jsou skupinou pesticidů chemicky podobných nikotinu. Pro svůj silný účinek na nervový systém hmyzu se používají k jejich plošnému hubení. Evropská unie v roce 2018 zavedla téměř úplný zákaz neonikotinoidů z důvodu vážné újmy, kterou by mohly včelám a hmyzu celkově způsobit.

V roce 2018 Brazílie zrušila omezení týkající se pesticidů, a to navzdory odporu environmentalistů, kteří tento krok brazilské vlády nazývají „jedovým balíčkem“. Výsledkem toho byl nárůst prodeje pesticidů během zmíněného roku o 27 %. S příchodem prezidenta Jaira Bolsonara dochází k dalšímu uvolňování pesticidových omezení. Podle organizace Greenpeace bylo v posledních třech letech v Brazílii zaregistrováno 193 produktů obsahujících chemikálie zakázané v Evropské unii. Zpráva Bloombergu dále uvádí, že používání pesticidů se v Brazílii zvýšilo mezi lety 1990 a 2016 dokonce o 770 %. Důvodem takto rozsáhlého používání pesticidů v Brazílii je klíčová role zemědělství pro brazilskou ekonomiku. Samotné zemědělství tvoří asi osmnáct procent brazilské ekonomiky.

Ilustrační foto [3]

Úhyn včel je celosvětovým problémem

Včely ovšem nehynou pouze v Brazílii. Jedná se o celosvětový problém. Ve Spojených státech amerických včelaři ztratili v důsledku kruté zimy v průměru čtyři z deseti včelstev. Také v Rusku hlásí dvacet regionů vysokou úmrtnost včel. Podle ruských úřadů to v ročním úhrnu znamená přibližně o dvacet procent méně medu. V listopadu 2018 uhynul v Jihoafrické republice nejméně jeden milion včel v důsledku používání pesticidu fipronil. Také Kanada, Mexiko, Argentina a Turecko hlásí za posledních osmnáct měsíců ohromné úhyny včel.

Světový fond na ochranu přírody se problémem úhynu včel intenzivně zabývá a vyzývá k rozumnému spravování nevyužívané půdy se zvýšeným ohledem na ochranu včel. S rostoucí urbanizací

měst by mělo docházet k vytváření zelených ploch, které by poskytovaly úkryt včelám a ostatnímu hmyzu. Výzkumníci dále upozorňují, že zemědělství a zahrádkářství šetrné k přírodě má rovněž pozitivní dopad. I když se zemědělci snaží zabránit šíření plevelu a divokých rostlin, právě tyto rostliny výrazně podporují opylování hmyzem.

I my sami můžeme k ochraně včel přispět. Stačí na zahrádce nebo i na balkoně zasadit kvetoucí rostliny nebo nesekat příliš často trávu, aby mohla poskytovat včelám skrýš. Charitativní organizace Buglife poskytuje lidem návod, jak unavené včely umisťovat na květiny, kde mohou najít nektar, který obsahuje živiny, jež včely potřebují.

S ohledem na výše uvedený vývoj je třeba omezit se na používání pesticidů, které jsou co možná nejprůvětivější vůči hmyzu a jiným živočichům, kteří jsou pro náš životní koloběh důležití a jejichž úhyn by měl závažný dopad na životní prostředí.

Zdroje

- Hanson, Thor (2019, 29. srpna). Why have 500m bees died in Brazil in the past three months? *The Guardian*. (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/aug/29/500-million-bees-brazil-three-months>)
- BBC (2019, 20. srpna). Why 500 million bees have died in Brazil in three months. *BBC*. (<https://www.bbc.com/news/newsbeat-49406369>)
- Giordano, Chiara (2019, 20. srpna). Half a billion bees die within three months in Brazil. *Independent*. (<https://www.independent.co.uk/environment/bees-dead-brazil-pesticides-wildlife-a9071841.html>)
- Wolfe, Daniel (2019, 22. srpna). Half a billion dead honey bees in Brazil show what happens when you roll back pesticide regulations. *Quartz*. (<https://qz.com/1691619/bees-are-dying-by-the-millions-in-brazil-and-pesticides-are-to-blame/>)

Fotografie

- [1] Ilustrační foto, autor: Renee Grayson, zdroj: Flickr, CC BY 2.0
- [2] Brazilský prezident Jair Bolsonaro, autor: Isac Nóbrega, zdroj: Flickr, CC BY 2.0
- [3] Ilustrační foto, autor: Pamala Wilson, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0

CENTRUM JE NA FACEBOOKU

Chcete být v obraze i mezi jednotlivými čísly Bulletinu? Sledujte náš facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce: Lucie Nechvátalová

Policie musí umožnit rodiči nahlédnutí do pátracího spisu o jeho dítěti

Zdeněk Nevřivý

V roce 1998 zmizel chlapec, který nebyl doposud policií vypátrán. Jeho matka se domáhala nahlédnutí do spisu, což však policie setrvale odmítala. Ústavní soud rozhodl, že policie musí nahlédnutí matce umožnit. Co jej k danému rozhodnutí vedlo?

Skutkový stav a průběh kauzy

Matka zmizelého chlapce (dále jen „stěžovatelka“) se domáhala v roce 2018 po Krajském ředitelství policie pro hl. město Prahu (dále jen „Policie ČR“), aby jí bylo umožněno nahlédnutí do všech spisů, které se jej týkaly. Od zmizení jejího syna uběhlo v té době již 20 let a zároveň bylo zřejmé, že Policie ČR nezačala úkony trestního řízení dle trestního řádu.[1] Spis byl veden jako pátrací.

V této věci byla aktivní i sestra pohřešovaného, která již v roce 2017 žádala policii o přístup do spisu. Bylo jí však sděleno, že jelikož nebyly zjištěny žádné okolnosti umožňující zahájit úkony trestního řízení, není možné ani ve smyslu trestního řádu žádat o nahlédnutí do spisu. Následně tedy sestra pohřešovaného podala žádost o přezkoumání postupu Policie ČR u příslušného obvodního státního zastupitelství, které postup Policie ČR označilo za souladný s právem. Poté podala sestra pohřešovaného žádost o přezkoumání tohoto postupu k Městskému státnímu zastupitelství v Praze. Tento orgán odkázal sestru pohřešovaného na Policii ČR vzhledem k tomu, že se jedná o interní spis Policie ČR.

Stěžovatelka proto na základě doporučení sdělených své dceři (sestrě pohřešovaného) podala žádost na Policii ČR, která ji svým sdělením zamítla. Stěžovatelka poté podala správní žalobu na Městský soud v Praze. Žaloba byla odmítnuta s tím, že sdělení Policie ČR není rozhodnutím ve smyslu soudního řádu správního. Následně bylo i zastave-

Budova Krajského ředitelství Policie ČR pro hl. město Prahu [1]

no řízení o kasační stížnosti podané k Nejvyššímu správnímu soudu.

Stěžovatelka svou ústavní stížnost odůvodnila tím, že ztrátou syna je velmi zasažena a odkázala na čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který garantuje ochranu rodičovství a rodiny jako celku. Zároveň konstatovala porušení svých a synových osobnostních práv. Nakonec se domnívala, že v tomto případě by se měl subsidiárně aplikovat správní řád.

Policie ČR však tento názor odmítla s tím, že pokud by byl i z ústavněprávního hlediska shledán důvod k umožnění nahlédnutí do spisu, tak nelze vyloučit zjištění nových skutečností, které vedly k zahájení úkonů trestního řízení. Z toho důvodu by nemělo být nahlédnutí umožněno.

Ústavní soud [2]

Nález Ústavního soudu

Ústavní soud (dále jen „ÚS“) dospěl nejprve k závěru, že ústavní stížnost byla přípustná, ačkoliv nebylo vydáno žádné rozhodnutí. Stěžovatelka totiž zjevně vyčerpala všechny možnosti obrany, který jí český právní řád umožňuje.[2] Ze samotného nálezu pak vyplývá, že stěžovatelka jako matka má nezpochybnitelný nárok na to, aby zjistila, jakým způsobem Policie ČR postupovala v případě jejího syna. A to zejména díky tomu, že ochrana rodiny a rodičovství podléhá zvýšené ochraně vycházející z Listiny základních práv a svobod a též i z Evropské úmluvy o lidských právech.

Mimo jiné ÚS konstatoval i porušení práva stěžovatelky na účinné vyšetřování, ke kterému se váže jeho rozsáhlá judikatura (zejména rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 1565/14 ze dne 2. 3. 2015), stejně jako judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“). Toto právo znamená, že Policie ČR má povinnost provést účinné vyšetřování, po-

kud je tvrzení svědčící o porušení práva na život tzv. *hájitelné*. To je například situace, kdy dojde k úmrtí nebo zmizení osoby, čímž vzniká podezření, že dané osobě bylo porušeno právo na život. Hájitelné tvrzení však nemusí být ani pravděpodobně pravdivé, postačí, pokud není zjevně nedůvěryhodné. Dále hájitelnost není možné zaměnit s podmínkami uvedenými v trestním řádu, které jsou předpokladem pro zahájení úkonů trestního řízení.

V kontextu tohoto případu je tedy zjevné, že došlo ke zmizení syna stěžovatelky a zároveň tato skutečnost není zjevně nedůvěryhodná. Z toho vyplývá, že stěžovatelce vzniklo právo na účinné vyšetřování. Dále pak obsahem tohoto práva je, že vyšetřování musí být nezávislé, důkladné, rychlé a podrobené kontrole veřejnosti. Právě prvek kontroly veřejnosti zahrnuje právo na umožnění přístupu do spisu (rozsudek ESLP Ogur proti Turecku). Je však nutné upozornit, že za jistých okolností může být toto právo omezeno. To zejména

v úvodních fázích šetření či z důvodu ochrany práv třetích osob (rozsudek ESLP Kelly a další proti Spojenému království).

Policie ČR však ve svých sděleních neuvedla žádná tvrzení, která by odůvodňovala nemožnost poskytnutí spisu stěžovatelce. Odvolávala se čistě formálně na skutečnost, že řízení nespadá ani pod trestní řád ani správní řád. Přitom v tomto případě je syn stěžovatelky pohřešovaný již více než 20 let, což uvádí značně do pozadí argumenty ohledně nálezu nových skutečností, které by vedly k zahájení úkonů trestního řízení, či o ochraně práv třetích osob. Proto měla Policie ČR při posuzování této žádosti vzít v úvahu zejména nejlepší zájem rodiny a jejího dítěte.

Závěr

Z výše uvedeného je jednoznačné, že Policie ČR postupovala přepjatě formalisticky a nereflektovala ústavně garantovaná práva stěžovatelky a její rodiny. Účelem práva na nahlédnutí do spisu je totiž zejména možnost pro rodinu, aby posoudila, zda bylo šetření Policií ČR důkladné a dostatečné. Jinak nemůže být garantováno, že nedošlo k porušení práva na účinné vyšetřování, které stěžovatelka z důvodu hájitelnosti jejích tvrzení jednoznačně má. Vzhledem k extrémní délce bezúspěšného pátrání ze strany Policie ČR se pochybnosti o jejím postupu bezpochyby nabízí.

Znak policie ČR [3]

Rodina [4]

Poznámky

- [1] V tomto případě nebyla zahájena žádná z fází trestního řízení dle trestního zákoníku. Policie ČR prováděla pouze úkony za účelem vypátrání pohřešovaného ve smyslu zákona o Policii ČR.
- [2] Zákon o Ústavním soudu umožňuje podání ústavní stížnosti mimo klasická rozhodnutí též proti opatřením nebo jiným zásahům orgánů veřejné moci. V takovém případě pak ÚS v nálezů vysloví zákaz tomuto orgánu, aby nadále pokračoval v porušování práva a svobody, a pokud možno aby i obnovil stav před porušením.

Zdroje

- Nález Ústavního soudu ze dne 2. července 2019, sp. zn. I. ÚS 1496/18.
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. března 2015, sp. zn. I. ÚS 1565/14.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. května 1999, *Ogur proti Turecku*, stížnost č. 21594/93.
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 4. května 2001, *Kelly a další proti Spojenému království*, stížnost č. 30054/96.

Fotografie

- [1] Budova Krajského ředitelství Policie ČR pro hl. město Prahu, autor: ŠJů. Datum pořízení: 21. února 2016. Zdroj: Wikimedia Commons (CC BY 4.0).
- [2] Ústavní soud, autor: Martin Strachoň. Datum pořízení: 20. února 2015. Zdroj: Wikimedia Commons (CC BY-SA 4.0)
- [3] Znak Policie ČR, autor: neznámý. Datum pořízení: 28. března 2006. Zdroj: Wikimedia Commons (volné dílo).
- [4] Rodina, autor: mohamed mahmoud hassan. Datum pořízení: neznámé. Zdroj: Public Domain Pictures (CC0 Public Domain).

Ke kumulaci výkonů trestů odnětí svobody

Aneta Frodlová

Ústavní soud se zabýval případem stěžovatele týkajícím se nařízení výkonu kumulovaného trestu odnětí svobody v takové délce, která dle názoru stěžovatele neodpovídala závažnosti jím páchané trestné činnosti. Může být kumulace výkonů trestů podmínkou pro výjimečné prodloužení podmíněného trestu odnětí svobody, ačkoliv zavdal stěžovatel příčinu k nařízení výkonu trestu?

Stěžovateli bylo opakovaně uloženo několik trestů odnětí svobody v souvislosti s jeho závislostí na drogách. Jako první byl stěžovateli uložen trest odnětí svobody v délce 1 roku, který byl podmíněně odložen na zkušební dobu 2 let. Poté byl stěžovateli uložen další trest odnětí svobody na 2,5 roku, který byl rovněž podmíněně odložen na zkušební dobu 2 let. Následně se stěžovatel dopustil další trestné činnosti, pro kterou mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v délce trvání 3 roky.

V červenci roku 2018 nařídil Okresní soud v Písku (dále jen „okresní soud“) výkon prvního trestu odnětí svobody. V tuto chvíli délka trestu odnětí svobody činila 4 roky a stěžovatel ji považoval za

Ilustrační foto [1]

Ilustrační foto [2]

přiměřenou. Avšak stěžovatel se již neztotožnil s nařízením výkonu druhého trestu, který činil 2,5 roku, protože měl vykonat kumulovaný nepodmíněný trest odnětí svobody v délce 6,5 roku. Dle stěžovatele byl tento trest příliš přísný vzhledem k trestné činnosti, které se dopustil.

Obecným soudům proto navrhl postup dle § 86 odst. 1 trestního zákoníku, který ve výjimečných případech dovoluje ponechat podmíněné odsouzení v platnosti za přísnějších podmínek. Okresní soud však svým usnesením rozhodl o vykonání podmíněně odloženého trestu odnětí svobody. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že se stěžovatel dopustil další stejné trestné činnosti a poukázal na to, že si nevážil předchozího trestu, který nebyl přímo spojen s odnětím svobody. Toto rozhodnutí následně potvrdil také Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře (dále jen „kraj- ský soud“).

Stěžovatel se následně bránil ústavní stížností

Stěžovatel se neztotožnil se závěry obecných soudů a brojil proti jejich usnesením ústavní stížností. Uvedl, že soudy se nedostatečně vypořádaly s důvody, které uváděl od počátku řízení. Rozhodnutí obecných soudů považuje stěžovatel za nedostatečně odůvodněná, jelikož soudy pouze obecně sdělily, že nebyly naplněny podmínky pro ponechání podmíněného odsouzení v platnosti a zpřísnění podmínek.

Ilustrační foto [3]

Nepřiměřená délka kumulovaného trestu

V souvislosti s projednávaným případem je vhodné zmínit, že obecné soudy při ukládání trestů nereflektovaly již dříve uložené tresty. Zákon nevyžaduje, aby při ukládání trestu zohledňovaly dříve uložené nevykonané tresty. Nicméně následkem toho pak může dojít ke kumulaci výkonu trestů, což může zapříčinit, že výměra trestu bude nepřiměřeně dlouhá, jako je tomu v předmětné věci.

Ústavní soud poukázal na skutečnost, že výsledná délka trestu odnětí svobody je nepřiměřená vzhledem k závažnosti trestné činnosti, které se stěžovatel dopustil a jako taková ztěžuje jeho nápravu a znovuzaražení do společnosti.

Podmínky pro ponechání podmíněného odsouzení v platnosti

Postup podle § 86 odst. 1 trestního zákoníku musí být odůvodněn výjimečností situace. ÚS se zabýval tím, zda situace způsobená kumulací výkonů

trestů může odůvodňovat postup podle tohoto ustanovení. Jedním z argumentů pro přísnější potrestání je fakt, že pokud odsouzený již byl varován vyhlášením jednoho rozsudku a přesto se dopustil další trestné činnosti, pak je namístě uložit trest odnětí svobody v delší výměře. Nicméně dle názoru ÚS samotné vyhlášení rozsudku není dostatečně silnou skutečností. Takovou skutečností je až následný výkon trestu, což ostatně potvrzuje i sám stěžovatel.

Nedostatečné odůvodnění napadených usnesení

Stěžovatel ve svém písemném vyjádření, ve kterém žádal užití postupu dle § 86 odst. 1 trestního zákoníku, uvedl několik konkrétních důvodů, pro které se domnívá, že jsou naplněny podmínky pro výjimečné prodloužení zkušební doby podmíněného odsouzení. Tyto důvody stěžovatel rovněž přednesl v rámci veřejného zasedání a s jeho návrhem souhlasil také státní zástupce.

Okresní soud však pouze konstatoval, že „*neshledal výjimečné okolnosti k tomu, aby bylo odsouzenému*

ponecháno podmíněně odsouzení v platnosti“. Ke konkrétním důvodům, jež stěžovatel uvedl, se nikterak nevyjádřil.

Krajský soud, který následně rozhodoval o stížnosti podané proti usnesení okresního soudu, zdůraznil, že vzhledem k jeho předchozímu chování je nutné na stěžovatele působit represivně. Dále krajský soud konstatoval, že neshledal okolnosti, které by odůvodňovaly ponechání v platnosti podmíněně odsouzení.

ÚS uvedl, že pokud se soudy nevypořádají s konkrétními námitkami účastníků a rozhodnutí nejsou dostatečně odůvodněna, porušují tím právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Jestliže chybí náležité odůvodnění soudního rozhodnutí, dochází k narušení právní jistoty a principu předvídatelnosti.

Závěr

ÚS stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil. Dovedil, že porušení práva na spravedlivý proces spočívalo především v tom, že chybělo řádné, přesvědčivé a logické odůvodnění usnesení obecných soudů. Rovněž sdělil, že stávající právní úprava

Ilustrační foto [4]

„nezabraňuje nepřiměřeně dlouhým výkonům trestů odnětí svobody a neumožňuje individualizaci trestů vzhledem k osobě pachatele“.

Dále ÚS sdělil, že v novém řízení se budou muset obecné soudy vypořádat s konkrétními argumenty, které předkládal stěžovatel. Bude nutné, aby rovněž zodpověděly otázku, zda kumulace dříve uložených trestů spolu s osobou stěžovatele ospravedlňují užití postupu dle § 86 odst. 1 trestního zákoníku. Rovněž bude nutné, aby reflektovaly předmětný nález, ve kterém ÚS uvedl, že *„nepřiměřená kumulace výkonů trestů odnětí svobody může být obecně důvodem pro využití výjimečného postupu podle § 86 odst. 1 věty druhé trestního zákoníku“*.

Zdroje

Nález Ústavního soudu ze dne 30. července 2019, sp. zn. II. ÚS 4022/18.

Fotografie

- [1] Ilustrační foto, autor: Free-Photos, datum pořízení: 2. dubna 2015, zdroj: pixabay, CC0 Creative Commons.
- [2] Ilustrační foto, autor: succo, datum pořízení: 8. června 2015, zdroj: pixabay, CC0 Creative Commons.
- [3] Ilustrační foto, autor: KlausHausmann, datum pořízení: 27. září 2015, zdroj: pixabay, CC0 Creative Commons.
- [4] Ilustrační foto, autor: Ichigo121212, datum pořízení: 3. prosince 2014, zdroj: pixabay, CC0 Creative Commons.

Chceme, aby měly ženy svobodu volby svého příjmení?

Eva Dokoupilová

V září tohoto roku projednávala vláda České republiky novelu matričního zákona. Novela byla schválena, avšak připomínku vládní zmocněnkyně pro lidská práva Heleny Válkové, jež se týkala zrušení povinnosti žen přechylovat své příjmení, nepodpořila. Názory na to, zda matriční zákon staví svým zněním ženy do znevýhodněné pozice, se liší jak mezi veřejností, tak i mezi odborníky.

Podstata novely

Ministerstvo vnitra předložilo novelu matričního zákona zejména kvůli technickým nedostatkům, které současné znění vykazuje v praxi matričních úřadů. Změny v novele se týkají například párů, které chtějí uzavřít registrované partnerství či osob, které podstoupí změnu pohlaví v cizině, a také určení otcovství.

Četné změny se objevují u části první hlavy druhé dílu 2 „Příjmení“. Týká se změn příjmení u dítěte, jež je osvojeno, nebo u manželů, v případě, že chce podstoupit změnu jména pouze jeden z nich. Manželé, kteří si po svatbě nechali svá příjmení, budou mít díky novele možnost změnit příjmení na společné či užívat obě. Novela také zajistí, aby dětem starším patnácti let nebylo možné změnit příjmení bez jejich souhlasu.

Co se týče příjmení manželek, podle současného znění zákona o matrikách se tvoří ženská příjmení v souladu s pravidly české mluvnice. Existují však odůvodněné situace, ve kterých žena může užívat své příjmení v mužském tvaru. Podle § 69 tak žena smí učinit pouze v případě pokud jde o cizinku, občanku s trvalým pobytem v cizině, občanku jiné národnosti či jejíž muž/jejíž partnerka je cizinec/cizinka.

Vládní zmocněnkyně Válková připomínkovala novelu s tím, že ženy by měly mít možnost svobodné volby při přechylování ženských příjmení. Válková připomínku podkládala argumentem uplatňování práva svobodné volby. Ministerstvo vnitra ani vlá-

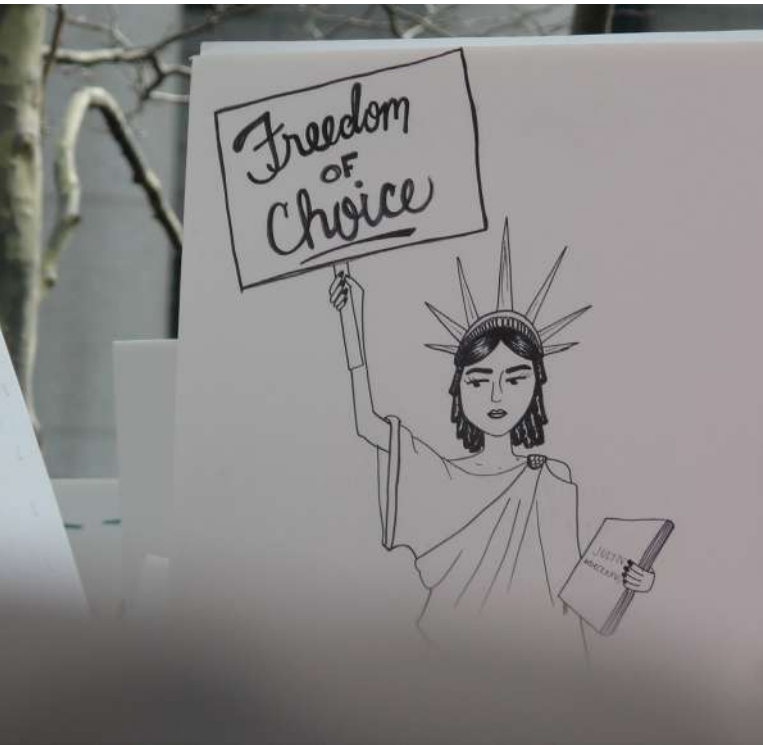
Oddací list [1]

da připomínku nepodpořily, zejména proto, že dle jejich názoru pro takovou změnu nejsou věcné důvody a přechylování příjmení je charakteristickým rysem české mluvnice.

Názory odborné veřejnosti

Bývalý ředitel Ústavu pro jazyk český Karel Oliva označil vyvstálý problém přechylování za střet kultur jazyků a dodal, že nemá žádné odpovídající řešení. Přestože Oliva rozumí, že se zejména cizinkám nelíbí přechylovací pravidla češtiny, považuje za nutné podstatná jména, tudíž i příjmení skloňovat. Podle Olivy byla připomínka vznesena z emocionálních důvodů, na které při schvalování novely není nutno brát zřetel a celou problematiku označil za „*uměle vyvolávaný problém*.“ Přechylování považuje za esenciální prvek správnosti české věty, bez nějž by byla gramatická správnost věty narušena a přinejmenším by věta ztrácela jasnost či i srozumitelnost.

Naopak názor jazykovědkyně specializující se na lingvistiku genderových a sexuálních identit Jany

Svoboda volby [2]

Valdrové se liší. Podle Valdové není přechylování příjmení zapotřebí, jelikož až do konce druhé světové války nepřechýlená příjmení žádná nedorozumění nezpůsobila a ani nebránila komunikaci mezi lidmi. Dodává, že většina žen tuto situaci obchází přihlášením se k cizí národnosti.

Jan Chromý, ředitel Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty UK v Praze, ve svém článku „*Zhroutí se bez přechylování čeština?*“ reaguje na pět lingvistických argumentů, jež se nejčastěji objevovaly napříč médii, a které jsou proti svobodné volbě při přechylování ženských příjmení.

Chromý tvrdí, že nepřechýlená (tudíž nesklonná) příjmení se dají přechýlit změnou rodu, např. setkal se s Berger/Bergerem. Nesklonňování podstatných jmen považuje za standardní jev českého jazyka, tudíž by nezpůsobilo žádné větší komplikace, nežli standardní pravidla pravopisu jako jsou psaní velkých a malých písmen či interpunkce. Co se týče argumentu, že nepřechylování způsobí nedorozumění v komunikaci, říká Chromý, že mluvčí/pisatel se mu snadno vyhne (křestní jména, slovesa, přídavná jména), zatímco posluchač/čtenář situaci vyřeší kontextem daného slova. Upozorňuje na skutečnost, že právě přechýlení mnohdy způsobuje posměch, nikoliv obráceně (např. paní Šedivá). Na konec svého článku uvádí, že se český jazyk jako kterýkoli jiný živý jazyk přirozeně vyvíjí, a tudíž tradice nemůže být směrodatná pro jeho budoucí vývoj.

Obdobné případy před Evropským soudem pro lidská práva

Komise pro lidská práva a Evropský soud pro lidská práva (dále „ESLP“) konstatovali ve své rozhodovací praxi, že jméno je nedílnou součástí lidské identity a spadá pod právo na respektování rodinného a soukromého života [1].

V případě Mentzen proti Lotyšsku se lotyšská občanka provdala v Německu za německého občana a přijala jeho příjmení – Mentzen. Poté, co v Lotyšsku obdržela nový pas, bylo její příjmení přepsáno na „Mencena“. Úřady tak učinily na základě příslušné vnitrostátní právní úpravy, která požadovala, aby všechna jména a příjmení byla uvedena podle pravidel hláskování lotyšského jazyka a co nejpodobněji k jejich výslovnosti v jazyce původu. Následkem toho byla tedy souhláska „tz“ nahrazena písmenem „c“ a byla přidána skloňovací samohláska „a“, která v lotyšském jazyce značí ženské příjmení. Přestože původní znění příjmení Mentzen bylo poznačeno v oddělené sekci pasu (strana 14), měla žadatelka za to, že postupem lotyšských státních orgánů byl porušen článek 8 Evropské úmluvy o lidských právech (dále jen „Evropská úmluva“), a tedy její právo na respektování rodinného života.

ESLP rozhodl, že s ohledem na neexistenci jednotného postupu při užívání jmen a příjmení ve smluvních státech Evropské úmluvy a jeho ovlivnění mnoha faktory (historickými, náboženskými, kulturními) mají v této oblasti vnitrostátní orgány široký prostor pro uvážení. I přes možné komplikace, které stěžovatelce budou kvůli změně psané formy jejího jména způsobeny, byla změna jejího příjmení ESLP shledána jako proporcionální vzhledem k legitimnímu cíli, který sledovala, tedy kvůli ochraně lotyšského jazyka, který by nebyl schopný nesklonné jméno používat. Lotyšské vnitrostátní orgány tudíž podle ESLP postupovaly v souladu s Evropskou úmluvou. ESLP navíc kvitoval postup lotyšského ústavního soudu, který kritizoval, že původní tvar příjmení je až na straně č. 14 pasu, a nikoli blíže k pozměněné formě jména, což však bylo změněno následnou novelou předmětné právní úpravy. ESLP na závěr upozornil, že ačkoliv v projednávaném případě nedošlo k porušení Evropské úmluvy, uvedený postup by mohl v určitých případech způsobit problémy s výkonem některých práv zaručených Evropskou úmluvou, a proto by vnitrostátní orgány měly pečlivě pokračovat ve sledování vývoje v této oblasti.

Závěr

Problematika zahrnující genderově podmíněné záležitosti se s vývojem společnosti přirozeně dostává stále více do popředí. Důkazem toho je například také diskuze ohledně používání pojmu „radová“ v souvislosti s novým zákonem o státní službě, která byla poprvé započata v roce 2014 při projednávání návrhu v Poslanecké sněmovně České republiky.

Podle rozhodnutí ESLP v případě Mentzen proti Lotyšsku je ochrana úředního jazyka jednou ze základních ústavních hodnot, stejně jako státní vlajka či území. Tohle pravidlo se dá aplikovat i na diskutovanou problematiku v České republice. Otázkou však nadále zůstává, zdali by ženy neměly mít možnost rozhodnout se, zda chtějí přechýlenou formu jména užívat, či nikoli. Koneckonců s nesklonným příjmením se u nás setkáváme stále častěji, a případným komplikacím s jejich užíváním se dá snadno vyvarovat.

Poznámky

[1] V případě Coeriel a Aurik proti Nizozemí rozhodla Komise pro lidská práva, že přijetí osoby je důležitou součástí vlastní identity a že ochrana před svěvolným a protiprávním zasahováním do soukromí zahrnuje ochranu před svěvolným nebo protiprávním zasahováním do práva na volbu a změnu vlastního jména.

Zdroje

Aktuálně.cz. 2019. Anketa: Zrušení „ová“ v příjmení žen je jen módní výstřelek, tvrdí část jazykovědců. M. Čevelová, M. Kolajová (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/prechylovani-prijmeni-je-tradice-cestina-si-ale-poradi-shodl/r~b79b3c36cfca11e984c6ac1f6b220ee8/v~sl:e428a68c-54623668285507fddca0a179/>)

Deník Referendum. 2019. Zhrouť se bez přechýlování čeština? J. Chromý (http://denikreferendum.cz/clanek/30109-zhrouti-se-bez-prechylovani-cestina?fbclid=IwAR31mfmiCVYXGLkc94t-3Kwy3e_YccP4DO8llvgAJVZ1U_Ou5C_0uxzXzu0)

Evropský soud pro lidská práva [3]

Rozhodnutí Komise pro lidská práva ze dne 14. ledna 1991, *Coeriel a Aurik proti Nizozemí*, stížnost č. 453/1991 (<http://hrlibrary.umn.edu/undocs/html/vws453.htm>)

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. prosince 2004, *Mentzen proti Lotyšsku*, stížnost č. 71074/01 (<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%7B%22001-70407%22%7D%7D>)

European Court of Human Rights. 2008. *Press release issued by the Registrar: Chamber judgments concerning Hungary, Italy, Poland, Romania and Turkey*. ECHR (<https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-2520341-2732820&filename=003-2520341-2732820.pdf>)

iDNES.cz. 2019. *Konec přechýlování problém ženských příjmení nevyřeší, říká odbornice*. K. Bulisová (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/ova-prijmeni-marketa-pravdova-ustav-pro-jazyk-cesky-akademie-ved-rozstrel.A190909_152128_domaci_rko)

iDNES.cz. 2019. *Olivá: Problém přechýlování nemá dobré řešení. Je to srážka kultur jazyků*. Z. Trachtová (https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/on-line-rozhovor-s-karlem-olivou.A150914_062421_domaci_zt)

Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů

Fotografie

[1] Oddací list, 2019, autor: rawpixel.com, zdroj: pexels.com, CC0.

[2] Svoboda volby, 2011, autor: Women's eNews, zdroj: flickr.com, CC-BY-2.00.

[3] Evropský soud pro lidská práva, 2014, autor: Adrian Grycuk, zdroj: WikiCommons, CC-BY-SA-3.0-PL.

SLEDUJTE AKCE CENTRA A DALŠÍCH INSTITUCÍ

Naše aktivity naleznete zde.

Sekce „Chystá se“ přibližuje, co plánují jiné instituce. Zobrazte ji zde.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Aneta Frodlová

Vnitrostátní právo

- Antoš, M.: EET, kouření, hospodářská práva a jaderná tlačítka. *Jurisprudence* 3/2019.
- Bartoň, M.: Omezitelnost základního práva podílet se na správě věcí veřejných a možné přístupy k limitaci práva. *Právní rozhledy* 15-16/2019.
- Červínek, Z.: Poměřovat, anebo nepoměřovat sociální práva? K otázce, zda lze test racionality považovat za variaci na metodu proporcionality. *Jurisprudence* 3/2019.
- Králičková, Z. – Zatloukalová, L.: Dokud nás smrt nerozdělí: úvahy nad právem na rozvod. *Právní rozhledy* 17/2019.
- Lokajíček, J.: K širší aplikovatelnosti institutu správy cizího majetku. *Právní rozhledy* 18/2019.
- Malý, J.: Společné trestní řízení proti obviněné fyzické a právnické osobě a právo na spravedlivý proces. *Právní rozhledy* 18/2019.
- Pihera, V. – Ronovská, K.: (Ne)pominutelný dědic. Kontroverze, rizika a možnosti změn. *Právní rozhledy* 15-16/2019.
- Píša, R.: Teorie červených tlačítek. Limity judikatury Ústavního soudu k EET. *Právní rozhledy* 15-16/2019.
- Štenglová, I.: Rozhodovací činnost soudů jako nástroj regulace řízení a správy společnosti. *Právní rozhledy* 18/2019.

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- Kmec, J.: Další aktuality ze Štrasburku. *Soudní rozhledy* 9/2019.
- Schorm, V. A.: Mezinárodní a zejména evropský rámec vnitrostátní debaty o právní ochraně sociálních práv. *Jurisprudence* 3/2019.

Politologie, mezinárodní vztahy a zahraniční politika

- Bachryj-Krzywaźnia, M. - Paczeźniak, A.: Electoral Defeat As „Mother of Party Change“: Towards Objective-Subjective Approach. *Politologický časopis* 2/2019.
- Havlík, M.: Role neokolonialismu ve vývoji bezpečnostní situace v Afghánistánu. *Vojenské rozhledy* 3/2019.
- Karlas, J.: National Reporting in the Framework of Human Rights Treaties: Analysis of the Core Universal Treaties. *Mezinárodní vztahy* 3/2019.
- Kraus, J.: Náboženský extremismus jako příčina ozbrojených konfliktů: indikátory a systémy včasného varování. *Vojenské rozhledy* 3/2019.
- Mlejnek, J.: The Intertwining of Religion and Nationalism in the Struggle for an Autocephalous Status for Ukrainian Orthodoxy. *Mezinárodní vztahy* 3/2019.
- Řehák, V.: Ukradené volby a iluze změny v DR Kongo. *Mezinárodní politika*. 11. 9. 2019.
- Votoupalová, M.: Solidarity As a Necessary Precondition for the Resilience of Schengen? Discourse of the EU Institutions. *Politologický časopis* 2/2019.

AKTUÁLNĚ ZE SVĚTA LIDSKÝCH PRÁV

Sledujte náš Facebookový profil:

www.facebook.com/Centrumlidskaprava

Redakce Bulletinu

Editor: *Jan Lhotský*

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D., E.MA

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Vystudoval rovněž lidskoprávní program E.MA v italských Benátkách a rakouském Grazu. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. Rovněž působil jako Visiting Professional u soudního senátu Mezinárodního trestního soudu v Haagu. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Mgr. Katarína Hukelová: Vyštudovala Právnickou fakultu BVŠP v Bratislave. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí ako právnička a členka osobitnej poradnej komisie pre infozákon na Ministerstve spravodlivosti SR.

Mgr. et Mgr. Nikola Klímová: Vystudovala magisterské obory mezinárodní vztahy a právo na Univerzitě Karlově. Nyní studuje mezinárodní právo na Cambridge University. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, investiční arbitráž a lidská práva. Působí v advokacii v Praze.

Barbora Valíková: Barbora studuje doktorský program v oboru politické vědy na Středoevropské univerzitě. Magisterské studium mezinárodních vztahů absolvovala na Masarykově univerzitě a semestr strávila na University of Essex. Specializuje se na problematiku řešení konfliktů, rekongiliaci a recidivu válek.

Zuzana Malá: Zuzana studuje prvním rokem magisterský obor právo a právní věda na Masarykově univerzitě v Brně a také bakalářský obor mezinárodní vztahy na FSS téže univerzity. Zajímá ji především problematika lidských práv v oblastech Afriky a Latinské Ameriky a teorie konfliktu.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Bc. Monika Hanych, LL.M

Vystudovala právo, žurnalistiku a sociologii na Masarykově univerzitě a lidská práva na Tilburg University v Nizozemsku. Pracuje v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva.

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na Fakultě sociálních studií MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně. Hubert je členem Rady vlády pro lidská práva.

Stážisté:

Mgr. et Mgr. Eva Drhlíková: Eva absolvovala Právnickou fakultu a Fakultu sociálních věd UK. V minulosti působila jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. V současné době působí jako interní doktorandka na Institutu mezinárodních studií FSV UK.

Karolina Michková: Karolina je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zajímá se o Evropský soud pro lidská práva a mechanismus ochrany lidských práv v rámci Evropy.

Sabina Škrobánková: Sabina je studentkou druhého ročníku na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Zajímá se o mezinárodní spolupráci v oblasti lidských práv se zaměřením na Francii a také o mediaci.

Tereza Žuffová – Kunčová: Tereza je studentkou třetího ročníku na Právnické fakultě Masarykovy univerzity, zajímá se o ochranu lidských práv v Evropě a současnou politickou situaci v EU.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Nela Černotová

Nela studuje právo na Právnické fakultě UK a zajímá se o mezinárodní právo a ochranu lidských práv. Strávila jeden semestr na univerzitě v Mexiku, kde také absolvovala stáž na velvyslanectví ČR. Stážovala dále na Ministerstvu zahraničních věcí ČR, u Mise Organizace amerických států pro podporu mírového procesu v Kolumbii a u Evropského soudu pro lidská práva. Je členkou Správní rady Amnesty International Česká republika.

Stážisté:

Martin Pracný: Martin je studentem posledního ročníku práva na právnické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Působí také jako praktikant v advokátní kanceláři zabývající se azylovým právem. Zajímá se především o byznys a lidská práva a o mezinárodní politiku. Během studií strávil v rámci programu Erasmus+ jeden akademický rok v polské Poznani, kde studoval na právnické fakultě.

Bc. Dominika Beňková: Dominika je magisterskou studentkou Evropských studií na Fakultě sociálních studií MU. Zaujímá se především o lidské práva v mezinárodní politice, ochranu lidských práv v rámci Evropské unie a dodržování práv dětí. Vo volném čase se venuje dobrovolnictvu, zejména pomoci dětem s mentálním postižením či dětem zo znevýhodnených skupín.

Bc. Aneta Boudová: Aneta je absolventkou dvouoboru Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Fakultě sociálních studií v Brně. Svou bakalářskou práci se zaměřila na institut posílené spolupráce v EU a na nově vznikající Úřad evropského veřejného žalobce. Zároveň již třetím rokem studuje právo na Právnické fakultě v Brně. Zajímá se především o evropskou integraci a politiku, evropské právo a vliv lidských práv v mezinárodní politice.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Lucie Nechvátalová, E.MA

Lucie vystudovala právo na PrF MU a lidská práva a demokratizaci na EIUC v Benátkách a Université de Strasbourg. Stážovala v OSN, na ESLP a u VOP. Působí na NSS jako asistentka soudce. Věnuje se především evropskému systému ochrany lidských práv, konkrétně zákazu špatného zacházení, pozitivním povinnostem států a odškodňování.

Stážisté:

Eva Dokoupilová: Eva studuje Mezinárodní vztahy a Evropská studia na Masarykově univerzitě. Stážovala na lidskoprávním odboru MZV ČR. Zajímá se především o volební pozorovatelství a o vztah ČR k lidským právům.

Aneta Frodllová: Aneta studuje třetím rokem magisterský studijní obor na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Dlouhodobě se zajímá především o ochranu lidských práv, jak v českém kontextu, tak mezinárodním.

Bc. Zdeněk Nevřivý: Zdeněk studuje právo na Masarykově univerzitě. Mimo to je čerstvým absolventem mezinárodních vztahů na Fakultě sociálních studií. Zajímá ho působení České republiky v Radě OSN pro lidská práva.

Gabriela Štvrtňová: Gabriela studuje politologii a žurnalistiku na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Dosud stážovala v českých médiích, a to v Hospodářských novinách a brněnské redakci ČTK. Zajímá se o českou politiku a lidská práva nejen v kontextu České republiky.

Mgr. Zuzana Zajíčková: Zuzana vystudovala právo v Praze a ve Štrasburku (Erasmus). Byla aktivní v rámci spolkové činnosti. Zajímají ji lidská práva a cizinecké právo, nyní pracuje v oblasti legislativy na Ministerstvu vnitra ČR.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokracii

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci
e-mail info@centrumlidskaprava.cz | web www.centrumlidskaprava.cz
Redakční rada Jan Lhotský (editor), Hubert Smekal, Monika Hanych, Nela Černotová, Lucie Nechvátalová Kontakt na editora jan.lhotsky@centrumlidskaprava.cz
Sazba Michal Ošcipovský | ISSN 1804-2392.